

N:o 9–10

Hinta 7 €

Suomalais-
ugrilaiset
koolla
Unkarissa

Karjalan Seimo

Solovetskin
portissa on
taikavoimaa

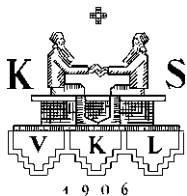

Kannen kuva: permiläinän Marina Antipina Suomalais-ugrilaisten kansojen maailmankongressissa Unkarissa.

TÄSSÄ NUMEROSSA

-
- Aila-Liisa Laurila:* **Suomalais-ugrilaisten kansojen VI maailmankongressi** 132
-
- Ninni Jalli:* **Unkarin kongressi puhui kielestä ja kulttuurista** 134
-
- Aila-Liisa Laurila:* **Haastattelussa Sukukansojen ystävien puheenjohtaja** 136
-
- Aila-Liisa Laurila:* **Natalja Antonova kertoo kielipesistä Karjalassa** 137
-
- Eeva-Kaisa Linna:* **Solovetskin luostarin Pyhää porttia etsimässä** 140
-
- Aila-Liisa Laurila:* **Lohja ja Sammatti pohtii Paikkarin torpan tulevaisuutta** 145
-
- Simo Kannelsuo:* **Laukkukauppias Luka Bogdanoff sai muistoristin** 147
-
- Heli Aro-Hakanpää:* **Kondratjeff-suku kokoontui Ouluun rakentamaan sukupuuta** 149
-
- Aila-Liisa Laurila ja Anja Suvanto:* **Pohjois-Viena-seura piti 20-vuotisen pruasniekkaa** 150
-
- Eeva-Kaisa Linna:* **Laukunkantajat-palsta keskustelee kielen oppimisesta** 159

Karjalan Heimo

Karjalan Sivistysseura ry:n jäsenlehti ja äänenkannattaja
- Kieltä ja kulttuuria vuodesta 1906 -

Seura perustettiin 1906 nimellä Wienan Karjalaisten Liitto. Vuonna 1917 seuran nimeksi tuli Karjalan Sivistysseura ry.

Seuran tarkoituksena on itä- ja rajakarjalaisen kielen ja kulttuurin vaaliminen sekä sivistystyön tekeminen. Seura pyrkii ylläpitämään karjalaista perinnettä ja heimohenkeä sekä lujittamaan karjalaista itsetuntoa.

Karjalan Sivistysseura ry:n jäseneksi pääsee jokainen hyvämaineinen kansalainen. Jäsenmaksuun sisältyy Karjalan Heimo -lehti. Tervetuloa jäseneksi, lehden tilaajaksi ja lukijaksi sekä karjalais-kalevalaisen kulttuurin harrastajaksi.

Lisätietoja seuran toiminnasta www.karjalansivistysseura.fi

ENSI NUMEROSSA

Seuraava Karjalan Heimo ilmestyy marraskuussa. Lehdessä kerrotaan taas silloin kiinnostavia asioita karjalaisuuden historiasta ja nykypäivästä. Mitä haluat lukea lehdestä? Kerro vinkkisi päätoimittajalle tai kirjoita itse juttu! Lähetä oma aineistosi päätoimittajalle viimeistään lauantaina 10. marraskuuta.

paatoimittaja@karjalanheimo.fi

Karjalan Heimo

Vuonna 1906 ilmestyi lehden ensimmäinen näyttenumero nimellä Karjalaisten Pakinoita

Toimitus

Päätoimittaja: Aila-Liisa Laurila
Puhelin: 0400 755 907 tai 040 514 3351
Sähköposti: paatoimittaja@karjalanheimo.fi
Kirjeposti:
Lapinkaari 20 B 23, 33180 Tampere
Internet: www.karjalanheimo.fi

Ulkoasu

Taitto: Peter Bange
Sähköposti: pbange@welho.com

Ilmestyminen

Lehti ilmestyy 6 kertaa vuodessa, kaksoisnumeroina. 93. vuosikerta.

Ilmoitushinnat (2012)

Takakansi 490 €, sisäkannet II ja III 450 €, 1/1-s. 430 €, 1/2-s. 300 €, 1/3-s. 235 €, 1/4-s. 185 €, 1/6-s. 140 €, 1/8-s. 115 €

Mediakortti (pdf)

www.karjalanheimo.fi

Ilmoitusaineiston toimitusosoite

paatoimittaja@karjalanheimo.fi

Lehden tilaaminen ja osoitteenmuutokset

Karjalan Sivistysseura ry
Osoite: Luotsikatu 9 D, 00160 Helsinki
Puhelin: (09) 171 414
Telefax: (09) 278 4765
Sähköposti: toimisto@karjalansivistysseura.fi
Internet: www.karjalansivistysseura.fi
Toimisto palvelee: ti ja to klo 10-15, heinäkuussa suljettuna.

Tilaushinta / jäsenmaksu (2012)

Lehden tilaushinta on 40 € / vuosi.
Yhdistyksen jäsenmaksu on 32 € ja lehti sisältyy jäsenetuna jäsenmaksuun.

Pankkiyhteys

Sampo Pankki 800015-61719
IBAN: FI92 8000 1500 0617 19
BIC/SWIFT: DABAFIHH

Julkaisija

Karjalan Sivistysseura ry
Internet: www.karjalansivistysseura.fi

Painopaikka

Libris Oy

Oikeudet muutoksiin pidätetään.

ISSN 0449-8828

Helsingissä 10. lokakuuta 2012

Uskoa ja toivoa ugrilaisille

Suomalais-ugrilainen kieliperhe on yllättävän laaja. Suomalais-ugrilaisia kieliä puhuu yli 23 miljoonaa ihmistä. Yksi päivä ei riittänyt yli 20 avauspuheenvuoron pitämiseen kansojen kuudennessa maailmankongressissa Unkarin Siófokissa syyskuun alussa. Yhden puheen suositusmitta oli 5-7 minuuttia. Useat puhujat tosin ylittivät aikansa roimasti. Heillä oli paljon kerrottavaa tilanteestaan.

Monet puheet käsitteivät kieliryhmän kovaa arkea venäjän puristuksessa. Silti puheita pidettiin paljon venäjäksi. Ei se kiellettyä olekaan, sillä kongressin virallisia kieliä olivat venäjä ja englanti. Kaikki eivät ehkä edes osaa kunnolla omaa kieltään!

Suunta tuntui olevan lähes kaikkialla sama: suomalais-ugrilaisten kielten opettaminen ja puhuminen vähenevät. Otetaan esimerkiksi vaikka hantien tilanne. Heidän edustajansa kertoi vuoden 2010 laskujen mukaan Venäjällä olevan kaikkiaan 30 000 hantia, joista 19 000 asuu hantien ja mansien autonomisen piirikunnan alueella. Vuonna 2006 hantia opettavia kouluja oli 42 ja tänä vuonna enää 23. Hantien edustajan mukaan vain noin 9 000 ihmistä Venäjällä osaa kunnolla hantien kieltä.

Karjalan tasavallan puheen pitänyt Olga Žarinova kertoi Karjalassa asuvan noin 45 500 asukasta, joista noin 25 500 puhuu karjalan kieltä. Hänen mielestään kielen säilymistä auttaa merkittävästi, jos karjalaisten itsetuntoa voidaan nostaa entistä korkeammalle tasolle.

Kongressiin osallistuneilla karjalaisilla tuntui löytyvän itsetuntoa kaikenkirjavien ugrikansojen joukossa. He esiintyivät huomattavasti näkyvämpänä ja yhtenäisempänä ryhmänä kuin vaikkapa Suomen delegaattit ja tarkkailijat.

He olivat pukeutuneet upeisiin karjalaisiin asuihin ja he kaappasivat Suomen presidentti Sauli Niinistönkin oman päämiehensä Aleksandr Hudilaisen lisäksi yhteiseen kuvaansa. Suomalaisista yhteistä ryhmäkuvaa ei edes otettu ja vain saamelaisilla ja parilla muulla oli värikäs kansallisasu yllään. Pääsimme sentään kuohumaljalle puhemies Eero Heinäluoman kanssa.

Suomalaisille oman kielen käyttäminen on itsestäänselvyys. Sitä ei tarvitse korostaa. Näin ei useimmilla muilla suomalais-ugrilaisen kieliperheen jäsenillä valitettavasti ole.

AILA-LIISA LAURILA
Päätoimittaja

Suomalais-ugrilainen kieliperhe yllättää värillä ja voimalla

• Suomalais-ugrilaisten kansojen kongressi loisti Unkarissa värikkäänä, kun osallistujat puukeutuivat upeisiin kansallisasuihinsa. Sanallisesti värikkäimmän lausunnon tarjosi Venäjän kulttuuriministeri Vladimir Medinski.

Venäjän kulttuuriministeri Vladimir Medinski kehui aluksi, miten hienosti Venäjä pitää yllä monikulttuurisuutta. Sitten hän töksäytti, ettei laittaisi omia kolmea lastaan missään tapauksessa kielipesään. Suomalais-ugrilaisten kansojen VI maailmankongressin avajaisten yleisö Unkarin Siófokissa yllättyi, tyrmistyi ja loukkaantui.

Ainakin Venäjän kulttuuriministeri antoi puheenaiheen. Medinskin lausunnosta keskusteltiin kokouksen tauoilla läpi koko kongressin 5.-7. syyskuuta. Siitä riittää puhuttavaa pitkään vielä kokouksen jälkeenkin. Mitä hän oikein tarkoitti, ja onko tämä hänen ja vallassa olevan Yhtenäinen Venäjä -puolueen virallinen kanta?

Ministerin mukaan kielipesien idea on ongelmallinen ja mielenkiinnoton. Hänen mielestään lasta ei saa viedä väkisin mihinkään. Hän sanoi, ettei ole olemassa yhtenäisiä laatuvaatimuksia kielipesiä varten eikä helppoja vastauksia vaikeisiin kysymyksiin.

- Identiteettiä ja ainutlaatuisuutta tuetaan Venäjällä, Medinski sanoi ja vertasi maataan Ruotsiin.

- On 200 vuotta siitä, kun suomalais-venäläiset sodat loppuivat. Tilanne on Venäjällä ihan erilainen kuin Ruotsissa, missä suomea alettiin opettaa virallisesti vasta kaksi vuotta sitten.

Hänen sanansa tuntuivat niin ristiriitaisilta, että kuulijat eivät oikein tieneet, mitä ajatella. Medinskin mukaan Venäjä takaa kielellisen kehityksen valtavan maansa kaikilla eri alueilla. Hän muistutti, että valtio on esimerkiksi myöntänyt 550 miljoonaa euroa vastaavan summan erilaisille kansallisille kulttuuritapahtumille.

Hän luetteloi, mitä kaikkea on tehty Komin alueella, Mordvassa, Marin tasavallas-

”

Konferenssissa kuultua
-Ku ei ole kieltä, ei ni
ole rahvašta.

*Nikolai Turičev
Tverinkarjalaiset*

sa ja niin edelleen. On tuettu Mordvassa sekä mokšan- että ersänkielistä teatteria, marien kansallisoopperaa ja paljon muuta.

Ministeri listasi rahasummia, joilla on autettu hanteja ja manseja ja Jamalin nenetsejä. Hän maalaili kuvaa maailman suurimmasta porotokasta, johon kuuluu 650 000 poroa. Maansa asukkaista hän laski löytyvän 23 kansakuntaa, jotka puhuvat 77 eri kieltä...

Hän muisti kehua myös setujen tukiohjelmaa, mikä tarkoittaa esimerkiksi rahan jakamista setuille siitä, että he muuttaisivat Viron puolelta Venäjälle. Julkisuuteen tulleiden tietojen mukaan raha onkin kelvannut, mutta setut palaavat palkkion saatuaan takaisin Viroon niin nopeasti kuin mahdollista.

Niin, ja ihan puheensa alussa venäläisen kulttuuriministeri muistutti, että Kalevala on syntynyt Venäjällä!

Presidentti Vladimir Putinin puolueeseen kuuluva Medinski nimitettiin kulttuuriministeriksi 21. toukokuuta tänä vuonna ja entiseltä ammatiltaan hän on toimittaja ja kirjailija.

Suomalais-ugrilaisen kongressin avajaisissa puhuivat kaikkiaan kolmen maan presidentit. He olivat Sauli Niinistö Suomesta, Toomas Hendrik Ilves Virossa ja János Áder isäntämaa-Unkarista. Ilves muuten lensi Unkariin samalla lennolla kuin Suomen edustajat ja kävi juttelemassa ihmisten kanssa eri puolilla matkustamoita.

Niinistö asetti suomalais-ugrilaisia oikeisiin raameihin sanoen, että meitä suomalais-ugrilaisten kielten puhujia on kaikkiaan yli 23 miljoonaa. Yhteenlaskettuna se on hänen mielestään kunnioitettavan laaja joukko. Globaalissa mittakaavassa

Karjalan tasavallan valtuuskuntaan kuuluivat vienolaiset Raisa Bogdanova, Olga Lehtinen, Natalia Chesnakova, Maria Galdina ja Valentina Kovalenko.

se ei kuitenkaan ole paljoa, vaikka useat kieliryhmän kielet ovat verrattain vahvoja.

- Suomen erityisenä tehtävänä on siten vaalia ja edistää suomen kieltä ja suomalaista kulttuuria, johon tietysti kuuluu myös suomenruotsalaisuus, hän sanoi.

- Suomessa tämä kielen ja kulttuurin vaalimistyö koskee myös saamelaisia, jotka ovat ainoa Euroopan unionin alueella elävä alkuperäiskansa. Saamelaisuus ei katso valtion rajoja. Saamelaisia asuu Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa sekä Kuolan niemimaalla Venäjällä. Suomen perustuslaissa on säädetty saamelaisille alkuperäiskansana oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä oikeus käyttää saamen kieltä viranomaisissa.

- Olemme myös kehittäneet varhaiskasvatusta, kouluopetusta sekä tukeet saamelaiskulttuuria. Suomessa valmistellaan myös erityistä saamen kielen

elvyttämisohjelmaa. Valtion toimet eivät kuitenkaan yksin riitä. Tarvitaan aktiivisia toimijoita ja yhteisöjä, jotka tekevät ohjelmista totta.

Sitten hän siirtyi puhumaan valitsemataan teemasta eli nuorten syrjäytymisestä. Karjalaisuudesta hän ei maininnut mitään.

Viron presidentti Toomas Hendrik Ilves puhui hyvin laajasti demokratiasista ja ihmisten oikeuksista, talouden vaihtokuksesta kulttuuriin ja kansakuntien säilymiseen. Lopuksi hän päätyi iloitsemaan siitä, että osa suomalais-ugrilaisista kansoista voi elää vapaasti omissa valtioissaan omista asioistaan itsenäisesti määräten.

- Vapaissa ja demokraattisissa valtioissa voidaan käsitellä menneisyyttä, julkaista pelkäämättä järkyttäviä tietoja, joista pitäisi oikeastaan saada anteeksi-pyyntö. Me emme pelkää kirjoja, jotka kuvailevat suomalais-ugrilaisien kanso-

jen kokemia rikoksia.

- Me emme poista sellaisia kirjoja kirjahyllyistämme, me luemme ne ja me opimme olemaan tekemättä samoja virheitä uudestaan. Kaikki tämä mielessäni on meidän velvollisuutemme seisoa vapauden ja demokratian puolesta toivoen, että pienten kansojen kielet ja kulttuurit säilyvät.

Unkarin presidentti János Áder kiitteli kielitieteilijöitä, arkeologeja ja kansatieteilijöitä siitä, että he ovat omistaneet elämänsä lisätäkseen tietoa ensimmäisten suomalais-ugrilaisien ihmisten asuinpaikoista ja kielestä.

- Jatkuva tutkimustyö on vaatinut satoja vuosia. Meidän on kumarrettava kiitokseksi menneiden polvien tiedemiehille, hän kiitteli.

Unkarin kansallisten varojen ministeriö kustansi kolmipäiväistä kongressia 150 miljoonalla Unkarin forintilla eli lähes 600 000 eurolla.

AILA-LIISA LAURILA

TIETO

Kielisukulaiset

Uralilaiset kielet jaetaan kahteen pääryhmään: suomalais-ugrilaisiin kieliin ja samojedikieliin.

Suomalais-ugrilaisiin kieliin kuuluvat itämerensuomalaiset kielet suomi, viro, karjala (varsinaiskarjala, livvi I. aunus, lyydi, tverinkarjala), vepsä, inkeroinen, liivi ja vatja.

Suomalais-ugrilaisiin kieliin kuuluvat saame, mordva (ersä ja mokša), mari (aik. tšeremissi), udmurtti (aik. votjakki), komi (aik. syrjäni), unkarin, hanti (aik. ostjakki) ja mansi (aik. voguli).

Samojedikieliin kuuluvat mm. nenetsi ja selkuppi.

Suomalais-ugrilaisen maailman kokous pidetään joka neljäs vuosi.

VI:n maailmankongressin teemana oli Kieli ja kansa.

Kongressien välillä toimintaa johtaa Konsultaatiokomitea, jonka majapaikka on Suomessa.

Puheenjohtaja on Valeri Markov.

VII maailmankongressi pidetään kesäkuussa 2016 Lahdessa, Suomessa.

Kielen ja koulutuksen jaosto puhui vähemmistökielten säilymisestä

• Maailmankongressi on neljän vuoden välein järjestettävä suomalais-ugri-laisten kansojen valtioista ja poliittisista puolueista riippumaton foorumi, jossa lähinnä kansalaisjärjestöistä tulevat edustajat kokoontuvat keskustelemaan erilaisista suomalais-ugrilaisia kansoja koskevista asioista. Asiat kootaan päätöslauselmaksi, joka kongressin lopussa vahvistetaan.

”

Mordvan alueella on rikasta historiaa ja kulttuuria.

*Pjotr Tultajev
Mordvan kulttuuriministeri*

Maailmankongressissa käsiteltävät asiat oli jaettu teemoittain viiden jaoston kesken. Jaostot olivat Etnopolitiikka ja oikeus, Kieli ja koulutus, Kulttuuri, Tiedotusteknologiat ja joukkotiedotusvälineet sekä Terveys, demografia ja ekologia. Näiden lisäksi kongressissa toimi muutaman tunnin ajan myös Nuorisokysymysten pyöreä pöytä. Karjalan Sivistysseuran edustajana otin osaa Kielen ja koulutuksen sekä Kulttuurin jaostojen istuntoihin.

Kielen ja koulutuksen jaostossa pidettiin paljon puheenvuoroja, ja se olikin pidettyjen puheenvuorojen perusteella kongressin toiseksi suurin jaosto. Yhteenvetona puheenvuoroista tuli selkeästi esille suomalais-ugrialaisten kielten kaksitoisistaan poikkeavaa ryhmää. Virallisina

valtionkielinä sekä EU:n kielinä suomi, viro ja unkari ovat hyvin erilaisessa tilanteessa kuin vähemmistökielinä puhuttavat suomalais-ugrilaiset kielet.

Nämä kolme suurinta suomalais-ugrialaista kieltä ovat kieliperheessämme ainoita, joiden käyttöä ja olemassaoloa ei tällä hetkellä näytä uhkaavaan mikään. Saamme käyttää vapaasti äidinkieltämme niin kotona, koulussa kuin viranomaisasiainnissakin. Toisin on suurimmalla osalla kielisukulaisiamme.

Myös näillä pienemmällä vähemmistökielillä tilanteet ja olosuhteet vaihtelevat eikä esimerkiksi suomen kielen asemaa Ruotsissa ja karjalan kielen asemaa Venäjällä voi asettaa täysin samaan kategoriaan. Kielen ja koulutuksen jaoston puheenvuoroista ilmeni, että Venäjän

alueella puhuttavat sukukielemme ovat kaikkein haastavimman tehtävän edessä yrittäessään säilyttää oman elinvoimaisuutensa.

Jaoston puheenvuoroissa korostuikin erilaisten kansalaisjärjestöjen toiminta suomalais-ugrialaisten kansojen kielten ja kulttuurien säilyttäjänä ja edistäjänä. Vaikka nämä kansalaisjärjestöt tekevät paljon arvokasta työtä ja aktiivisia kielten ja kulttuurien suojelijoita löytyy, on ongelmiakin paljon.

Yhtenä ongelmana ovat taloudelliset resurssit, kielten puhujamäärät ovat pieniä ja rahoitusta erilaisiin projekteihin voi olla vaikea saada. Kaupungistuminen ja varsinkin nuorten koulutettujen ihmisten pako maaseudulta kaupunkeihin on haaste. Myös kieltenpuhujien omat asenteet omaa kulttuuriaan ja kieltään kohtaan voivat vaikeuttaa kulttuurin siirtymistä seuraaville sukupolville.

Lohdullista oli kuitenkin huomata, kuinka aktiivisia omaa kulttuuriaan ja kieltään suojelevia nuoria esimerkiksi juuri Karjalan alueelta oli tullut paikalle. Nuorisokysymysten pyöreän pöydän tuominen Maailmankongressin yhteyteen onkin hyvä asia ja selkeä osoitus siitä, että aktiiviseen toimintaan kaivataan lisää nuorempia toimijoita. Venäjän kulttuuriministerin Vladimir Medinskin avajaispuheeseenkin vastaten nämä nuoret Karjalan edustajat pitivät informatiivisen, asiallisen ja lämminhenkisen puheenvuoron kielipesätoiminnasta Karjalassa.

Karjalan Sivistysseura on osoittanut olevansa sellainen järjestö, jota suomalais-ugrilainen kenttä mielestäni tarvitsee Kielen ja koulutuksen jaostossa pidettyjen puheenvuorojen perusteella. Seuralla näyttää olevan kiinnostusta tehdä yhteistyötä myös Karjalan alueen nuorten kanssa. Seuran pitkälle menneisyyteen ulottuva historia tuo toimintaan sekä perinteitä että kokemusta.

Kaikki nämä tekijät yhdessä luovat hyvän jalustan työlle, jota tarvitaan suojelemaan, siirtämään ja vahvistamaan karjalaista kulttuuria valtioiden rajan kummallakin puolella, Suomessa ja Venäjällä.

NINNI JALLI

Karjalan päämies Aleksandr Hudilainen (vas.) ja presidentti Sauli Niinistö vaihtovat kuulumisia kongressin avajaisissa.

”

Suurin uhka saamelaisille on ilmastomuutos, jonka edessä vähemmistökansat ovat voimattomia. Fossiilisten polttoaineiden käyttäminen kiihdyttää ilmastomuutosta.

*Heikki Klemetti Näkkäläjärvi
Suomen saamelaiset*

Suomalais-ugrialaisten kansojen VI Maailmankongressi pidettiin Siófokissa, Unkarissa 5.–7.9.2012

Kielitaustasta johtuva ajattelutapa yhdistää suomalais-ugrilaisia

Karjalan Heimo tapasi Sakari Lindenin ja selvitti, millainen uusi puheenjohtaja Sukukansojen ystävien yhdistyksellä on.

Sakari Linden, sinut valittiin Sukukansojen ystävät ry:n puheenjohtajaksi kesäkuun alussa. Miksi ryhdyit tehtävään?

- Ryhdyin puheenjohtajaksi, koska halusin omalla työlläni ja esimerkilläni kehittää järjestön toimintaa. Mielestäni on tärkeää, että suomalaiset tiedostavat kielitaustastaan juontavan perinnön identiteetissään.

Ketkä kaikki voivat tulla mukaan yhdistykseemme toimintaan?

- Jokainen suomalais-ugrilaisista kansoista ja kielistä kiinnostunut henkilö on tervetullut mukaan toimintaamme.

Minkälaisen asioiden parissa työskentelette juuri nyt?

- Suurin hankkeemme on suomalais-ugrilainen design-päivä, jonka järjestämme 20. lokakuuta Kulttuurien museolla Helsingissä. Loppuvuodesta julkaisemme saamelaisuuteen liittyvän julkaisun, minkä lisäksi jäsenemme kiertävät kouluissa ja luennoivat suomalais-ugrilaisista kielistä ja kansoista. Teemme paljon yhteistyötä muiden suomalais-ugrilaisien alueiden järjestöjen ja Suomalais-ugrilaisien kansojen nuorten liiton MAFUN:in kanssa.

Olette mukana järjestämässä suomalais-ugrilaisista design-päivää Kulttuurien museoon Helsinkiin 20. lokakuuta. Miksi sinne kannattaa tulla?

- Finno-Ugric Design Day on hieno mahdollisuus tutustua laadukkaaseen suomalais-ugrilaiseen muotoiluun, kuulla suomalaisen kulttuurin ja perinteiden tuotteistamisesta Marimekon edustajalta ja tavata muita suomalais-ugrilaisista kielistä ja kansoista kiinnostuneita ihmisiä. Design-tapahtuman jälkeen on vielä mahdollista jatkaa iltaa M. A. Castrénin Seuran järjestämässä musiikkitapahtumassa ravintola Villissä Wäinössä.

Et ollut mukana suomalais-ugrilaisessa maailmankongressissa Unkarissa, mutta millaisen käsityksen olet saanut kokouksesta?

- Saamieni viestien perusteella olisi kokous voinut olla avoimempi, demokraattisempi ja läpinäkyvämpi ja se olisi voinut keskittyä enemmän konkreettisiin ehdotuksiin eri kieliryhmien tilanteen parantamiseksi.

Mitä uutta toimintaan kannattaisi tuoda, kun seitsemäs maailmankongressi pidetään neljän vuoden kuluttua Lahdessa, Suomessa?

- Lahdessa voisi järjestää runsaasti workshoppeja, joissa keskityttäisiin konkreettisiin, kielten säilymisen kannalta olennaisiin ja ajankohtaisiin asioihin. Toivon monien nuorten ottavan silloin osaa maailmankongressiin. Lahdessa on myös panostettava paljon viestintään ja tiedotukseen. Asiallisen kriittinen lähestymistapa suomalais-ugrilaiseen yhteistyöhön on välttämätöntä. Sitä Sukukansojen ystävät voi nyt osoittaa, kun saimme edustajamme Suomalais-ugrilaisien kansojen konsultaatiokomiteaan.

Millä muulla tavalla haluaisit kehittää suomalais-ugrilaisista yhteistyötä?

- Haluaisin tuoda taloudellisen ja yhteiskunnallisen näkökulman osaksi suomalais-ugrilaisista yhteistyötä. Vain pyrkimällä vaikuttamaan niihin sosioekonomisiin syihin, jotka ovat kielten puhujien määrän vähenemisen taustalla, voidaan saada aikaan kestäviä positiivisia tuloksia. Olen kirjoittanut aiheesta Sukukansojen ystävien blogiin.

Mitä yhteistä mielestäsi suomalais-ugrilaisilla kansoilla on yhteisen kieliperinnön lisäksi?

- Mielestämme meillä on kielitaustamme johtuva samanlainen ajattelutapa sekä samankaltainen läheinen suhde luontoon. Suurin osa suomalais-ugrilaisista kansoista on pohjoisen havumetsävyöhykkeen asukkeja. Tämä on mielenkiintoinen aihe ja odotankin innokkaasti pääseväni lukemaan Ville Ropposen uutta kirjaa Uralilainen ikkuna, jonka olen kuullut käsittelevän myös tätä aihetta.

Millä tavoin saisit tavalliset suomalaiset kiinnostumaan entistä enemmän sukukansoistamme?

- Olen varma, että suomalaiset kiinnostuvat enemmän sukukansoistamme, kunhan aihe on enemmän esillä mediassa ja tietoisuus sukukansojemme kiehtovista kulttuureista ja matkailumielessä mielenkiintoisista kotiseuduista kasvaa. Näkyvyyden lisäämiseksi tulee järjestöjen olla aktiivisia, tuoda aihetta esille ja lobata sitä myös poliitikoille.

Kerro, mitä muuta olet tehnyt viime vuosina.

- Olen suorittanut maisterintutkimot valtiotieteestä Turun yliopistossa ja kansainvälisestä oikeudesta Edinburgin yliopistossa. Olen valmistumiseni jälkeen ollut töissä politiikan ajatushautomossa Turussa ja valtionhallinnossa Helsingissä. Harrastuksiini kuuluvat monipuolinen urheilu sekä kansainvälisen politiikan ja yhteiskunnallisten asioiden seuraaminen.

AILA-LIISA LAURILA

Hudilainen antoi uutta toivoa kielipesille

• Karjalan kielipesien toimintaa on seurattu Suomessa huolestuneina. Toisaalta Karjalan uusi päämies Aleksandr Hudilainen on antanut myönteisiä lausuntoja. Karjalan Heimo otti yhteyttä Petroskoihin Natalja Antonovaan ja pyysi häntä kertomaan, mikä tilanne nyt oikeastaan on.

Natalja Antonova, olet työskennellyt koordinaattorina Karjalan tasavallan kielipesähankkeessa ja olet hiljattain neuvotellut Karjalan ministeriöissä kielipesien tilanteesta. Mistä neuvottelitte?

- Kiitos Karjalan Heimolle yhteydenotosta ja kiinnostuksestanne kielipesäaihetta kohtaan. Täällä on ollut kuumei-

nen aika, kun tasavaltamme uusi päämies Aleksandr Hudilainen alkoi julkisesti korostaa heimoveljiemme kielten arvoa ja merkitystä. Jonkin verran hämmennyneeltä alkoi tuntua, kun minut kutsuttiin useampaan neuvotteluun paikallisiin ministeriöihin. Siellä yritin uudelleen selvittää nykyistä kielitilannetta ja kielipesämene-

Kielipesistä on oltu kiinnostuneita muuallakin Venäjän vähemmistökielillä alueilla ja Natalja Antonova on käynyt kouluttamassa kasvatustalon ammattilaisia.

telmän tarvetta.

- Mistä neuvottelimme? Hah! Juuri samasta kuin kolme vuotta sitten, kun hanke oli alkanut. En pysty laskemaan, kuinka paljon näitä neuvotteluja Karjalassa olikaan, erikokoisia ja erilaisia, tiedän vain sen, että niiden aloittamiseen ja osallistamiseen on mennyt suurehko osa ajasta ja resursseista.

- Neuvottelujen pääpitäjät ja osanottajat vaihtuivat joka kerta, eivätkä uudet neuvottelijat olleet asioista perillä, he tarvitsivat alustavia tietoja, edistystä ei tuntunut tulevan, eikä yhtään pöytäkirjaa taikka senkaltaista virallista päätöstä tai suunnitelmaa kielipesistä tehty. Ainoana saavutuksena pidän sitä, että Hudilaisen ansiosta paikalliset viranomaiset lopettivat epäilevän puhumisen kielipesistä ja

”

Kokouksen pitäisi esittää vaatimuksensa suoraan kansalle, ei valtioille. Hyvän äänen kuuluu seitsemän virstan päähän.

*Tatjana Gogoljeva
Mansien edustaja*

suomenpuolisesta hankkeesta.

- Kun aloitin hankkeessa, en osannut olettaa, että se niin politisoituu. Uskaltaisin väittää, että 80-90-prosenttisesti taustalla on Venäjän kielipolitiikka. Aloimme ajaa kielipesäasiaa Petroskoissa vuonna 2007 kansalaisjärjestömme Nuoren Karjalan voimin. Emme tarkoittaneet sillä mitään poliittista marginaalisuutta emmekä kansojen erottelua. Emme pyrkineet rikkomaan Karjalan tai Venäjän lakeja. Tiesimme vain sen, että lapsemme eivät ymmärrä karjalaa ja äidinkiellemme vähemmistökielenä on kuolemaisillaan. Päätimme, että kielipesä sopii meille, paikallisille aktiiveille ja monille perheille.

- Sanotaanhan Venäjän federaation päälaissa, että jokaisella maassamme asuvalla kansalaisella on oikeus saada kasvatus ja koulutus äidinkielellään. Venäjän kansojen kielten roolista ja äidinkielisestä koulutuksesta kerrotaan muissakin asiapapereissa, kuten kielilaissa ja koulutuslaissa. Lisäksi Venäjän hallituksen sääntelyasiapaperissa, jota jokaisen valtiollisen lastentarhan on noudatettava työssään, on osoitettu, että työkielen valitseminen on perustajan ja lastentarhan valtuus ja oikeus. Käytännössä on käynyt aivan toisin.

- Federaation koulutuslaissa on pieni, mutta periaatteellinen lisäys teoreettiseen oikeuteen saada kasvatus ja koulutus äidinkielellä. Siellä lukee "...se toteutuu koulutusjärjestelmän mahdollisuuksien mukaan". Lasten varhaiskasvatus kuuluu meillä koulutusjärjestelmiin ja siellä noudatetaan koulutusperiaatteita. Toisin sanoen, tiettyjä ristiriitoja ja epäselvyyttä on jo lainsäädännössä. Minulle epäselväksi jää sekin, miksi näitä lainsäädäntöheikkouksia ei voi parantaa ottaen huomioon kansalaisjärjestöjen tarpeita ja aloitteita.

- Moskovan ministeriöt vastustavat kie-

lipesiä, koska ne mukamas rajoittavat lasten kehitystä ja vapautta, heikentävät heidän sosiaalista kehitystään, aiheuttavat neurologisia sairauksia ja uhkaavat pääkielen eli venäjän taitoja. Me selitämme, että kielipesät eivät johda yksikielisyysteen, päinvastoin, luovat edellytyksiä kaksi- ja monikielisyysteen ja rikastavat lasten taitoja. Kaikki pyrkimyksemme ovat hyödyttömiä.

- "Eib ole lämmin Moskovan kämmen...", juohtuu päähän Santtu Karhun erään laulun sanat. Se ei ollut lämmin silloinkaan, kun viime vuosisadan alku- ja keskivaiheilla väkisin käännettiin karjalaisia ja muita vähemmistökansoja ainoan kielen, venäjän, palvontaan. Mukamas vain sillä pääset menestyksekkääksi ja kilpailukykyiseksi.

Oletteko saaneet aikaan joitakin sopimuksia tai ratkaisuja?

- Karjalan tasavallassa ei ole yhtään oikeaa kielipesää. En uskalla kuitenkaan sanoa, että viiden vuoden pyrkimyksemme ovat olleet täysin hyödyttömiä. Tyhjää parempi on ollut toimia julkisesti ja avonaisesti, aktivoida yhteisöämme, levittää tietoja, toteuttaa tiettyjä hankkeita kielten hyväksi, kehittää yhteistyötä ja dialogeja valtatahojen kanssa. Lähtökohtana tässä on ollut meidän paikallisjärjestöjen aktiivisuus, yhteisymmärrys, millainen on reaalinen kielitilanne, pyrkimys oikeisiin ratkaisuihin ja vanhempien halu saada kielipesiä lapsilleen.

- Jo vuosina 2000-2006 kielipesä toteutettiin Uhtualla. Se lakkautettiin juuri hallinnollisista ja poliittisista syistä. Suomen Kulttuurirahaston ja Suomi-Venäjätseuran tuella vuonna 2007 aloitettu kielipesähanke, jonka tavoitteena oli tietojen

”

Nykyään järjestetään konferensseja ja festivaaleja, joissa lauletaan kveeniksi, mutta laulajat eivät ymmärrä sanoja, joilla laulavat.

*Björnär Seppola
Kveenien edustaja*

levittäminen, opettajien kouluttaminen, verkoston luominen, lastenmateriaalien julkaiseminen ja kielipesien auttaminen alkuvaiheessa, rohkaisi meitä ja antoi toiveita.

- Yksityistä lastenpäivähoitoa meillä ei ole. Ainoana vaihtoehtona oli kääntyä kunnallisiin lastentarhoihin, joiden toimintaa koordinoivat opetusministeriö ja paikalliset opetushallinnot. Niissä heräsi pelkkää epäilyä. Vaikeutena tuli sekin, että lastentarhojen taloudellinen ja hallinnollinen tilanne ei pysty vastaamaan kielipesien sisällöllisiin vaatimuksiin. Esimerkiksi, kielipesän ryhmän tunnelma on oltava kodikasta ja luottavaista. Opettajilla pitää olla tarvittava määrä aikaa ja motivaatiota ollakseen vuoropuhelussa jokaisen lapsen kanssa erikseen tuloksen saamiseksi. Lisäksi opettajalla pitää olla riittävästi kannustusta, jopa fyysistäkin voimaa pysyäksään ainoastaan vähemmistökielessä.

- Meidän tavalliset lastentarhat ovat ahtaita. Ryhmissä on 20-28 lasta, joista pitää huolta kaksi opettajaa tai kasvattajaa. Ympäristö on kokonaan venäjänkielinen, opettajien palkat mitättömiä, tilat aina remontoitavina ja niin edelleen. On ruusunpunaisten silmälasien läpi katsomista luulla, että nykyisin syvennyttään lastentarhojen kielipesäasiaan.

- Kerrotun puitteissa päätimme suostua ministeriöiden ehdottomaan kompromissiin - 50-50 prosenttiin - eli puhua viisikymmenprosenttisista kielipesistä jättäen itsellemme toiveen pyrkiä tulevaisuudessa sataprocenttisiin.

- Vuonna 2009 Petroskoissa avattiin suomenkielinen ja livvinkarjalainen ryhmä, molemmat kaupungin eri lähiössä si-

Natalja Antonova puhuu Siófokin suomalais-ugrilaisessa kongressissa Karjalan kielipesähankkeesta tukenaan mm. Jelena Migunova, Olga Karlova, Tatjana Dembitskaja, Alina Tšuburova ja Ira Stroganova.

jaitseissa lastentarhoissa. Sovittiin, että toinen opettajista puhuisi lapsille vähemmistökieltä ja toinen venäjää. Tällä keinoin työ jatkuu Petroskoin lastentarhassa N 20 Mažezerskaja-kadulla, missä livviä lapsille puhuu Aunuksen Kuittisen kylässä syntynyt Mirja Hotejeva. Häntä auttaa vianaa oppinut Maikki Kozina, jonka päätehtävänä kuitenkin on työvuorossaa puhua lapsille venäjää. Menetelmä ei vastaa oikean kielipesän sääntöjä, kyse on osittaisesta kielikylvystä lapsille ja kielituokioiden järjestämisestä.

- En osaa kertoa tulosten laadusta enkä laskea niitä prosenteissa. Kyllä lapset jonkin verran oppivat ja omaksuvat, perheiden kiinnostus jonkin verran tyydytty.

Petroskoin kielipesän toiminta pysähtyi keväällä lastentarhanopettajan eroon. Miksi? Siellä on ollut myös harjoittelijoita Suomesta, onko heitä vielä?

- Suomenkielinen ryhmä lopetti toimintansa. Opettaja lähti pois työvaikeuksien ja pienen palkan vuoksi. Hänenkin oli vaikea pysyä suomen kielen raameissa, kun kaikki ympärillä ja myös ryhmän toinen opettaja puhuivat venäjää. Minä kyllästyin olemaan pellenä, hän sanoi lähtiessään. Lastenryhmässä molempien opettajien on puhuttava vähemmistökieltä, jotta pystytään kannustamaan toinen

toisiaan ja luomaan ryhmässä vähemmistökielistä ilmapiiriä.

- Hankkeen koordinaattorina järjestin lastentarhaan suomalaisten opiskelijoiden harjoittelua. CIMO on tukenut kolme vuotta peräkkäin Jyväskylän ammattikoulun ja Helsingin yliopiston osallistumista tähän. Kuusi tyttöä ehti käydä täällä pareittain puoleltoista kuukauden ajan vuodessa. Kokemus oli hyvin myönteinen, lapset niin lyhyessä ajassa alkoivat ymmärtää suomea ja jopa jo vastatakin huolimatta sitä, että heidän omat paikalliset opettajat puhuivat heille venäjää.

- Minulle on ollut tärkeää, että opettajat ja lastentarhan johto saivat seurata suomenkielisten harjoittelijoiden toimintaa ja näkivät omin silmin, miten nopeasti lapset omaksuvat toisen kielen, kun sitä heille puhutaan kaikissa tilanteissa ja koko päivän ajan. Harjoittelua voisi jatkaa ja siitä olisi huikean suuri tarve, mutta nyt en osaa sanoa, tuleeko suomenkielisiä pesiä vielä Karjalaan.

Mikä on tilanne muualla Karjalan tasavallassa, kuinka monta kielipesää toimii ja miten?

- Petroskoin lisäksi perustettiin ”kompromissikielipesä” syksyllä 2011 vepsäläisalueelle Šoutjärvelle ja livvinkarjalaiseen kylään Tuuksille. Ne toimivat tänäkin vuonna. Suuria muutoksia menetelmän soveltamiseen ei ole tapahtunut. Lapsille puhutaan kahta kieltä rinnakkain, siis vähemmistökieltä ja venäjää. Hankkeemme auttaa kielimateriaalien hankinnassa, järjestämme opettajille lisäkoulutusta ja sen sellaista.

Millaisena näet kielipesien tulevaisuuden?

Alueet voivat muuttua yksikielisistä kaksikielisiksi. Kieli voi myös kadota ja kaksikielinen alue muuttua yksikieliseksi.

**Ribo Grünthal
Suomalaisten edustaja**

- Voisin ajatella yksityisiä pesiä ellei politiikka tuhoa meitä lopullisesti ja elleivät viimeiset kielentaitajat häviä. Meillä ei onnistu perhepäivähoitomuoto, vaikka kielipesien saaminen sinne olisi kaikkein luontevinta. Ennen esikoulua lapsen on käytävä varhaiskasvatustilasta, mikä tarkoittaa lastentarhoja. Lapsen pitää oppia niiden valtiollisen opetusohjelman mukaan.

- Tiettyinä ratkaisuna olisi saada Petroskoihin itämerensuomalainen lastentarha, joka olisi oikea ja sataprosenttinen kielipesä. Siellä voisi toimia muutama ryhmä, mm. karjalan erimurteisia, suomenkielisiä ja vepsäläisiäkin ryhmiä. Se voisi olla avuksi kylien kielipesillekin (jos niitä tulee tulevaisuudessa) ja toimia ns. metodologisena keskuksena. Siinä voisi toteuttaa lisäkoulutusta ja kielikursseja muiden lastentarhojen opettajille, siellä voisi kehittää erilaisia työmenetelmiä, esimerkiksi kielikursseja lasten vanhemmille sekä sovitaa töitä kansalaisyhteiskunnan ja tieteen kannalta.

- Henkilökunta pystyisi keskenään puhumaan vähemmistökieliä pettymättä siitä, että kukaan ympärillä ei ymmärrä sinua tai sinun kielivaikeuksiasi. Totta kai, ymmärrettävä on se asia, että puhua lapsille esimerkiksi ainoastaan karjalaa aamusta iltaan on hyvin vaikeaa, kun ei ole muita rinnalla puhuvia ihmisiä. Meidän melkeinpä kokonaan venäjänkielisessä ympäristössä se on kova työ.

- Itämerensuomalaisessa lastentarhassa kaikki opettajat ja muu henkilökunta olisivat näitä kieliä puhuvia, johtaja myös, heimoveljiemme edustajia ja kielipesien kannattajia. Harjoittelijat Suomesta voisivat käydä täällä pysyvästi ja kannustaa sekä kielen että työmenetelmiensä puolesta. Uskon, että yhteistyö Suomessa toimivien karjalaisseurojen kanssa aktivoituisi ja voisi kehittyä rajan molempien puolien opettajien koulutus ja muu toiminta voisivat kehittyä, kun kielipesät ovat kielenkalla Suomessakin nyt.

- Toisaalta pitää ymmärtää että semmoisen hankkeen toteuttamiseen tällä hetkellä puuttuu tahoja. Sehän olisi kokonaan voittoa tavoittelematon hanke, rahadun puolesta vahingollinenkin. Tuskinpa edes kukaan keskimääräisistä karjalaisista vanhemmista pystyy maksamaan sen verran, mitä maksaa paikka yksityisesti toimivassa lastentarhassa. Eikä Karjalan tasavalta pysty ottamaan hommaa kokonaan omille olkapäilleen. Passibot!

Pyhää porttia etsim

Vienan merellä, jossa yöt ovat valkeat puoli vuotta, Iso Solovetskin saari kohottaa vedestä valkeat kirkkonsa, joita ympäröivät kiveen iskostuneesta jäkälästä ruosteempunaiset, järkäleistä rakennetut kremlin muurit. (Solženitsyn)

nässä Solovetskissa

Vanhan postikortin tenho
vei matkalaiset etsimään
mennyttä aikaa

Suurin ja komein Solovetskin luostari- linnoituksen, Kremlin, porteista on niin kutsuttu Pyhä portti

Petroskoilainen Ilya on sanonut, että ihmisellä on kaksi elämää: elämä ennen Solovetskissa käyntiä ja toinen elämä Solovetskissa käynnin jälkeen.

Tiedän nyt, että elämäni ennen Solovetskissa käyntiä on kuulunut kaipaus päästä sinne joskus. Kaipaus, joka on noussut vieraalaisista juuristani.

Vienalainen haave

Kuultuaan matkastani Solovetskiin lähetti serkkuni Kaa minulle kopion kortista, jonka isoisämme Iivo Kaukoniemi (alun perin Ivan Mitrofanoff) oli kirjoittanut kesäkuussa 1916 tuolloin 5-vuotiaalle sedälleni Matille, Kaan isälle.

Isoisä kertoo Arkangelissa 24.6. päivämässään kortissa, että ”viime yönä tulimme tänne isolla laivalla”. Laivan lähtöä Kemistä oli jouduttu odottamaan ja laivassa oli ollut kova väen tungos, ”kun oli ihmisiä niin paljon, jotka menivät tuohon (kortin kuvassa olevaan) luostariin”. Illalla matka oli jatkuva junalla.

Esikoiselle Annikille Iivo-isä kirjoitti 26.6. Vologdasta ja kertoi matkan jatkuvan postijunalla Pietariin. Matkalaiset ”saivat kulkea miten osaavat”, mukana ei ollut ”päällystöä”. Hieman myöhemmin Iivo kirjoitti vaimollensa Annalle Petrogradista (Pietari), nyt oli suuntana Novgorod. Koetelmukset Iivo totesi viestissään suuriksi, mutta uskoi niiden ”muuttuvan pian parempaan päin”.

Isoisäni oli matkalla ensimmäiseen maailmansotaan palvelemaan tsaarin armeijassa. Joku paikkakuntalainen oli ilmiantanut tämän Kuusamossa asuvan uhtualaisen, joka sai Suomen kansalaisuuden 1920.

Iivo Kaukoniemi pysähtyi Solovetskin laiturilla matkatessaan halki Vienanmeren Arkangeliin. Isoisäni ja isoäitini Annan keskinäisestä kirjeenvaihdosta tiedän, että Anna oli aikonut käydä luostarissa ”pyhien vaellusmatkalla” vuonna 1905, olihan luostari rajantakaisten suomalaisten hengellinen keskus (Ervastin mukaan), mutta ”se homma oli sitten

mennyt höpinäksi”.

Matka luostariisaarelle oli vaivalloinen, jo pelkästään laivamatka Arkangelista keski silloisilla höyrylaivoilla 17 tuntia ja Kemistä noin kolmanneksen siitä. Matka oli kallis, mutta käynti Solovetskissa oli monelle vieraalaiselle koko elämän haave, jonka vuoksi kannatti panna likoon viemisensä.

Oma haaveeni joskus matkata Solovetskiin oli herännyt kauan sitten. Onnekseni tämä matka sopi viimein suunnitelmiini ja sain sille mukaan veljeni ja kaksi kälyäni. Matkalani seurasin isoisäni jalanjälkiä ja isoäitini haavetta.

Pyhä portti

Isoisän lähettämä postikortti esittää muhkeaa porttia, jonka edustalla seisokelee hienosti pukeutuneita mieshenkilöitä. Solovetskissa vuonna 2002 käynyt

serkkuni Kaa ei tuota kovin koristeellista porttia siellä ollut nähnyt.

Kiinnostukseni heräsi, porttihan pitää löytää. Googlauksen tulokset ja kirjalliset lähteet osoittivat, että tuo komea portti on todella ollut olemassa, mutta uudemmissa kuvissa sen ulkoasu oli kovin ankea.

Suurin ja komein Solovetskin luostari-
linnoituksen, Kremlin, porteista on nk. Pyhä portti. Luostarissa esillä olevassa 1600-luvun Kremlä esittävässä pienoismallissa se on vain harmaassa kivimuurissa oleva aukko, jota peittää rautainen portti. Näyttävän ilmeensä portti sai 1700-luvun lopulla tai 1800-luvun alussa.

Raija-Liisa Pöllän Solovetskin luostarin historiaa käsittelevässä kirjassa Pyhä portti ”houkuttaa tulijoita jo kaukaa näillä mailloidoilla koristeluilla ja muotonsa epätavallisuudella”. Kolmivärisin šakkiruutukuvioinnein koristeltu portti

*"Viimein tulija lähes-
tyi Pyhää porttia, joka
oli jo kaukaa houkutta-
nut häntä näillä mailla
oudolla koristelullaan ja
muotonsa epätavallisuus-
della." (Pöllä)*

*"Laivassa oli kova väen-
tungos kun oli ihmisiä
niin paljon menemässä
tuohon luostariin, jonka
kuva on toisellapuolen
korttia" (Iivo Kaukonie-
men lähettämä kortti)*

ti, joka "näytti kehittymättömään ma-
kuun upealta 'edusti' mauttomuudessaan
sellaista tyylien sekoitusta, missä ei ol-
lut jälkeäkään luostarin alkuperäisten ra-
kennusten puhdaslinjaisuudesta".

Mauttomuudesta päästiin eroon, kun
portin koristeellisuus hävitettiin vanki-
leirikaudella 1923-1939. Pyhä portti oli
vain yksi yli kahdeksan metriä paksun lin-
namuurin aukoista ja useimmiten lukittu.

Vankileirit olivat Yleisvenäläisen
Keskuskomitean asetuksen mu-
kaan työleirejä, joiden tavoitteena
oli "uudelleenkasvattaa työn avulla".
Vankileirikaudella Solovetskia turmel-
tiin ja ryöstettiin, ennen leirin avaamis-
ta siellä syttyi tulipalo, joka nieli mm.
inventariokirjat, ja luostarin aarteita
"vietiin talteen". Leirikausi päättyi vuon-
na 1939, eri lähteiden mukaan erilaisista
syistä, mutta oletettavasti siksi, ettei
se enää kyennyt elättämään saarilla oles-
kelevia.

Rangaistuksensa kärsineet vapautettiin,

lopot vangeista päätyivät Siperiaan. Vuon-
na 1942-45 Solovetskissa toimi meriso-
talaivaston perustama laivapoikien koulu.
Rauhan koitettua alueella harjoitettiin vä-
häistä taloudellista toimintaa. Vähitellen
ymmärrettiin paikan arvo matkailunähtä-
vyytenä.

Oma museohallinto (Suojelualue-
museo) perustettiin vuonna
1967 ja Solovetskin kunnostami-
nen on nyt sen vastuulla. Valtion sitou-
tumisessa Solovetskin palauttamiseen
tsaarin aikaiseen loistonsa heijastuu
luostarin suuri symboliarvo Venäjälle.

Vuonna 1992 tehtiin päätös luovuttaa
pääluostarialue Venäjän ortodoksikirkolle.
Koko Solovetskin saaristo nimettiin vuon-
na 1992 Unescon maailmaperintökoh-
teeksi ja vuonna 1995 Venäjän Federaa-
tion kansankulttuuriperintölistalla maan
merkittävimpien kohteiden joukkoon.

Pyhä portti, jota olin tullut etsimään,
löytyy Kremlin meren puoleiselta laidalta.
Nyt se on ennallistettu vanhan mallin mu-
kaisesti. Värikkäät šakkiruutukuvioiden
fragmentit tervehtivät alueelle tulijaa ja
johdattavat käytävään, joka vie luostarin
sisäpihalle.

En tehnyt kuten Pietari Suuri toisel-
la vierailullaan Solovetskiin vuon-
na 1702. Laskeuduttuaan maihin
tsaari osoitti kunnioitusta luostarille,
kiersi sen muurin ympäri oikealta puo-
len ja vasta sitten käveli sen alueelle Py-
hän portin kautta. Tämän jälkeen hän
kävi kumartamassa luostarin perustajien
Savvatin ja Zosiman pyhainjäänöksille.

Minä kiirehdin suoraan portista sisään
ja vasta myöhemmin vierailin luostarin
pääkirkossa, jossa nuo pyhainjäänökset
juuri olivat sen kunniaksi, että patriarkka
Kirill oli muutamaa päivää aikaisemmin
osallistunut elokuisiin kirkollisiin juhliin.

Niskuroijat kuriin

Sekirnaja-vuorella kohti taivasta kurottava
Kristuksen taivaaseenastumisen kirkko -
harvinainen majakkakirkkoyhdistelmä,
jollainen on myös Suomenlinnan kirkko -
oli vankileirikaudella karsseri, jossa sei-
nämästä seinään oli kiinnitetty käsivarren
pituisia orsia. Näillä Gulagin hallinto-
osaston eristykseen lähettämiä vankeja is-
tutettiin päivät pitkät. Pudota ei pitänyt,
muuten seurauksena oli hakkaaminen.

Solovetskista englantilaisessa laivassa

pakenemaan onnistuneen vangin kirjoj-
tukset kokemuksistaan herättivät tyrmis-
tystä Euroopassa. Karkurikirjailijan moi-
tiskeltiin liioittelevan, olivathan hänen
kirjoituksensa jyrkästi ristiriidassa sen ku-
van kanssa, jota Neuvostoliiton edustus-
tot olivat luoneet luostaria käsittelevillä
albumeillaan Euroopassa.

Katsottiin hyväksi lähettää saaril-
le suuri kirjailija Maksim Gorki.
Kesäkuussa 1929 Gorki saapui
saarelle, vangit odottivat häntä kuin ar-
mahdusta. Gorki kävi myös Sekirnajalla
- orsilla ei ollut ketään - ja kulisseihin
ihastuneena kuvasi Solovetskin idyllinä,
jossa vangit elävät erinomaisesti. Potem-
kinin kulissien rakentamisen taito osat-
tiin saarellakin.

Vielä kymmenen vuotta sitten tuollai-
nen orsi oli nähtävissä Sekirnajan kirkos-
sa mutta nyt jäänteitä ei enää ole. Kahu-
töiden todistuskappaleita ja valokuvia on
esillä Kremlin läheisyydessä olevassa van-
kileirimuseossa, ikävistä tapahtumisista ei
haluta vaieta. Rakennukset on palautettu
luostarille, kirkoista tehdään taas kirkko-
ja. Pyhyden kokeminen pahuuden pistä-
essä silmään loisikin erikoislaatuisen ko-
kemuksen.

Vankileireillä kärsineiden ja
kuolleiden muistoksi on Sekir-
naja-vuorelle pystytetty mat-
kamiehenristi, aivan yhden joukkoteloit-
tuspaikeksen läheisyyteen. Joukkohautoja
on tähän mennessä löydetty yhdeksän.

Naisvankien hyväksikäyttö Gulagin
kaudella saattoi johtaa raskauteen - ja
karkotukseen Isolle Jänissaarelle, joka on
tundran peittämä saari pääsaaresta lou-
naaseen. Saarta peittävät lukuisat ikiai-
kaiset kivilabyrintit, jatulintarhat, joiden
alkuperää ei varmuudella tunneta, sekä
valtaiset, kivien peittämät hautakummut.

Igumeeni Filipin aikana 1500-luvulla
Isolle Jänissaarelle rakennettiin kivisata-
ma korjaustelakoineen, jääkellari ja keit-
tiö kivistä - kaikki edelleen olemassa. On
epäselvää, missä naisvangit saarella asui-
vat, mutta Pietari Suuren jo 1700-luvun
alussa rakennuttamaa Andreaksen kirk-
koa heidän tyrmänään ei käytetty. Raken-
nus oli määritelty museokohteeksi.

Solovetski selviää aina

Munkki Filip, synnynnäinen ylimys, nov-
gorodilaista aatelissukua, sivistynyt ja lu- ▶▶▶

kenut valittiin vuonna 1548 Solovetskin igumeeniksi. Hänen kautensa oli luostarin historian loistokkain ja merkittävin, hänen aikanaan luostari sai runsaasti perintömaita Vienanmeren rannikoilta, kirkkoja rakennettiin, sekä luotiin vesijohtojärjestelmä ja tieverkosto, jotka palvelevat edelleen.

Laajoja metsäalueita raivattiin niityiksi ja näin saatiin heinää lypsykarjalle, hevosille ja härille. Kalan säilytykseen rakennettiin pato. Mantereelta tuodut peurat saatiin kotiutumaan saarelle. Kirkonkellot, työkalut ja suolankeitossa tarvittavat astiat valettiin itse, työjuhdat valjastettiin koneistamaan raskaita töitä.

Solovetskissa kasvatettiin useita vihaneslajeja, kasvimaita perustettiin luostarilinnoituksen sisäpuolelle sekä asujaimistojen ja skittojen yhteyteen. Herkkää luontoa osattiin säästää, maata parannettiin merilevällä ja puiden kaataminen kiellettiin 1600-luvulla. Ainoastaan kuivaa puuta sai kerätä poltettavaksi.

Arkkimandriitta Makar perusti vuonna 1822 Makarjevin erakkomajan nykyisen kasvitieteellisen puutarhan paikkaan, jonka maaperä ja mikroilmasto ovat erityisen suotuisia ja jossa on lämpimämpää kuin muualla saarella. Puutarhassa kasvatettiin aikoinaan hedelmäpuita, viinirypäleitä, vesimeloneja, lääkekasveja, koristekasveja, pensaita ja puita. Gulagin aikana maineikkaat kasvitieteilijät työskentelivät puutarhassa. 1933 istutettu lehtikuusi-

Munkit Savvati ja Herman ylittivät vanhollaan helmenvärisen meren ja havaitsivat pyhäksi tämän saaren. Heistä saikin Solovetskin luostari alkunsa. Sen jälkeen tänne kohosi Kristuksen taivaaseenastumisen kirkko Sekirnaja-vuorelle. (Solženitsyn)

kuja halkoo edelleen komeana puutarhan aluetta. Nykyään kasvilajeja on runsaat 700.

Solovetskille oli tärkeää pyrkiä omavaraisuuteen. Kävijöitä riitti, 1900-luvun alkupuolella pyhiinvaeltajien määrä oli 20 000 henkeä vuosittain. Heille kaikille oli tarjottava ruokaa ja majoitus.

Luostarin oli neljän vuosisadan ajan, 1500-luvun puolivälistä lähtien huolehdittava myös saarelle karkotetuista, valtion rangaistusvankilaan tuomituista

vangeista. Tuomionsa he olivat saaneet milloin rikoksista uskontoa, milloin valtaa vastaan väitetyistä teoista.

Harmsina Solovetskille aiheuttivat kautta vuosisatojen ryöstelijät, valloittajat ja sotaretkeläiset. Suunnattomat rikkaudet kiinnostivat myös suomalaisia. Ylikiimikiläinen Juho Vesainen johti pohjalaisten hyökkäystä seudulle vuonna 1689. Joukko tuhosi kirkkoja ja kyliä, mutta ei päässyt Solovetskiin saakka.

Kesäkuussa 1854 Vienanmerelle ilmestyi kymmenen sota-alusta käsittävä englantilais-ranskalainen eskadeeri, joka ryösteli ja upotti venäläisiä kauppalaivoja. Solovetskissa käynnistettiin puolustustoimet: ikäloppuja invalideja ja vapaaehtoisia pyhiinvaeltajia johti arkkimandriitta Alexander, aseinaan esiaikaisia tykkejä. Fregattien lähestyessä arkkimandriitta määräsi kolmen päivän paaston ja ryhtyi johtamaan ristisaattoa. Huolimatta siitä, että englantilaiset tulittivat luostaria pariin otteeseen, jäivät vahingot vähäisiksi.

Solovetskin ihmeellinen säästyminen oli Venäjän ainoita ilon aiheita Krimin sodassa. Pelastumisen ihmeen kunniaksi lahjoitti tsaari Aleksanteri II luostarille kirkonkellon, joka tänä päivänä seisoo Kremlin pihalla vierellään Manamansalosta satoja vuosia sitten lainattu kirkonkello. Tsaarin lahjoittaman kellon ovat Gulagin kaudella turhautuneet vartijat ammuskelleet täyteen reikiä.

EEVA-KAISA LINNA

Toinen elämäni

Kaksi päivää Solovetskin saarella ovat koskettaneet minua syvästi. Tässä toisessa elämässäni, elämässä Solovetskissa käynnin jälkeen, huomaan miettiäväni usein ihmisen pahuutta.

Saarella kuulemamme tarinat ja historia liittyivät ehkä liikaa Gulagin aikaan, tuo aikahan ei ole kaukana meistä, ja sen vajaat 20 vuotta peittävät nyt alleen vuosisatoja Solovetskin lähes 600 vuoden mittaisesta historiasta. Noiden vuosisatojen pyhyden voiman ymmärtäminen kiehtoo.

Koen Solovetskin vetovoiman vahvana ja minulla on tunne, että palaan sinne.

Solovetski ei ole minulle turistikohde vaan kokemus, jonka avulla pyrin ymmärtämään vianalaisia juuriani, Venäjää ja sen historiaa.

”Jo yksistään se hengellinen lumousvoima, jolla luostari vetää puoleensa niin karjalaisten kuin venäläisten mieliä, on vaikeasti poistettavissa (Ervasti)”

Pyhää porttia etsivät Kuusamo-opiston elokuussa 2012 järjestämällä Solovetskin matkalla sisarukset Tapani Kaukoniemi ja Eeva-Kaisa Linna sekä Jaana Fedotoff ja Ulla Kaukoniemi. Tapani otti kuvat ja Eeva-Kaisa kirjoitti jutun. Kuvatekstit lähteistä.

Lähteet:

A. V. Ervasti, *Muistelmia matkalta Venäjän Karjalassa kesällä 1879*

Raija-Liisa Pöllä, *Solovetskin luostari. Venäjän historian peili*

Alexandr Solženitsyn, *Gulag. Vankileirien saaristo*

Solovetskin saaret (luostarin oma julkaisu)

Kaukoniemen suvun postikorttikokoelma

The Solovetsky Archipelago, <http://www.solovki.ca/english/>

Paikkarin torppa oli Lönnrotin koti -mikä on sen tulevaisuus?

• On skandaalimaista, ettei Suomen valtio ole halukas ylläpitämään sellaisen suurmiehen kuin Elias Lönnrotin kotimökkiä. Toisaalta: Lohjan kaupunki voisi lunastaa sen omistukseensa. Vapaaehtoiset kulttuuriharrastajat voisivat auttaa museokohteen säilyttämistä.

Elias Lönnrotin muistopatsaskilpailussa toiseksi sijoittuneen Emil Halosen ehdotuksen pohjalta teoksen teki Sammattiin Eino Räisänen.

Näitä ajatuksia on pohdittu Sammattissa ja Lohjalla viime aikoina. Kuluva vuosi on Elias Lönnrotin 210-vuotisjuhlavuosi. Lönnrot eli vuosina 1802-1884. Karjalainen kansa muistaa hänet ennen kaikkea Kalevalan luoja, runouden kerääjänä ja sen eepisen kokonaisuuden hahmottelijana. Lönnrot ehti kuitenkin tehdä elämässään paljon muutakin kuin samoilla pitkin maita ja mantuja runolaulajia kuuntelemassa.

- Elias Lönnrot on niitä harvoja suomalaisia suurmiehiä, jotka ovat syntyneet ja kuolleet samalla paikkakunnalla, sanoo Paikkarin torppaan Karjalan Heimon oppaaksi saapunut Risto Piekkä.

Piekkä muistetaan entisenä akate-

misten ammattijärjestö Akavan puheenjohtajana ja hän tuntuu olevan myös Lönnrot-tuntija vailla vertaa. Hän on perehtynyt kaikkeen mahdolliseen saatavilla olleeseen Lönnrot-kirjallisuuteen ja hän on nykyisin yksi kuudesta Paikkarin Torpan vapaaehtoisesta oppaasta kesäpaikkakunnallaan Sammattissa.

Karjalan Heimo kävi tutustumassa Kalevalan luoja synnyinmökkiin loppukesästä Sammatin Haarjärven kylässä. Risto Piekkä on perustamassa Paikkarin torpan tuki-yhdistystä, jonka hän toivoo saavansa yhdistysrekisteriin ensi vuoden alussa.

Yhdistykseen voisi hänen mielestään

kuulua kolmenlaisia jäseniä. Perusjoukkoa olisivat rekisteröidyt yhdistykset, mutta sen lisäksi jäseniä voisivat olla yksityiset ihmiset ja yritykset sekä erilaiset yhteisöt. Tavoitteena on vaalia suomalaista kulttuuriperintöä ja pitää edelleen yllä Paikkarin Torpan museokohdetta. Kuten olemme tästä lehdestä aiemmin lukeneet, myös Karjalan Sivistysseura harkitsee liittymistä Paikkarin torpan tukijoiden joukkoon.

Vielä ei ole tietoa, miten paljon rahaa se vaatisi vuosittain. Vielä ei ole tiedossa sekään, mitä muita tahoja saadaan mukaan.

Piekan mukaan yksi tavoitteista olisi Lönnrotin mahtavan elämäntyön tunnetuksi tekeminen. Kalevalan kokoamisen lisäksi hän oli yksi merkittävimmistä suomen kielen sanaston luojista. Lisäksi hän kirjoitti, toimitti ja täydensi luterilaisen kirkon virsikirjaa ja julkaisi teoksen Suomen kasveista. Ja paljon muuta.

- Elias Lönnrot oli yksi niistä keskeisistä henkilöistä, jotka rakensivat Suomen itsenäisyydelle mahdollisuudet. Ilman omaa historiaa, kieltä, kansallistunnetta ja omista mahdollisuuksista nousevaa taloudellisen kehittymisen uskoa sekä ajatusta Suomesta emme voisi juhliä vuonna 2017 Suomen itsenäisyyden 100-vuotispäivää.

Museovirastolta on kulunut vuosittain noin 30 000 euroa Paikkarin torpan ylläpitoon. Kesäisin turisteja varten on tarvittu oppaita. Lisäksi vanha rakennus ja sen ympäristö vaativat jatkuvaa huolenpitoa.

Viime vuonna kirjattiin virallisesti 2 200 kävijää, mutta Piekan mukaan läheskään kaikki vierailijat eivät päädy viralliseen kirjanpitoon, koska esimerkiksi erilaisille ryhmille avataan ovia muulloinkin kuin varsinaisina aukioloaikoina kesäisin.

-Jonain vuonna joskus kävijöitä on ollut jopa 30 000, Piekkä tietää.

Juuri nyt tulevaisuus on kuitenkin vielä hieman avoin. Viime kesänä Lohjan kaupunki kustansi Paikkarin torpan ku-

Risto Piekkari on perehtynyt laajasti Elias Lönnrotista kertovaan kirjallisuuteen. Hän toimii yhtenä vapaaehtoisena oppaana Paikkarin torpassa kesäpaikkakunnallaan Sammatissa.

lut, mutta Museovirasto omistaa edelleen paikan – ja myös valvoo sitä tiukalla silmällä.

Torpan pihapiiri on nykyisin vajaan kymmenen hehtaarin kokoinen alue. Siihen kuuluvalla Sampomäellä pidetään joka kesä Sampojuhla. Alueella on myös Suomen Matkailijayhdistyksen 1920-luvulla rakentama matkailumaja, joka on päässyt pahoin rapistumaan. Museovirasto on määrännyt omistuksessaan vuodesta 1928 olleen talon käyttökieltoon. Sillekin pitäisi tehdä jotakin, ennen kuin se romahtaa kokonaan.

Itse Paikkarin torppa on hyvässä kunnossa. Sisällä pienessä tuvassa huomio kiinnittyy ensimmäiseksi suureen ruokapöytään ja mahtavaan valkoiseen tulisijaan, hellaan ja uuniin. Tässä padassa keitettiin pienelle Eliakselle ruokaa ja tuossa sitä syötiin. Lusikat ovat telineessä seinällä.

–Aina ruokaa ei ollut ja lapset saivat tottua pettuleipään ja jäkäläpuuroon, Piekkari kertoo.

Paikkarin torpan esineistö on pääosin alkuperäistä, osa Lönnrotin aikuisena hankkimaa ja osa hänen sukulaisensa tavaroita. Yhdessä kulmauksessa on Elias Lönnrotin käyttämä kehto ja sen takana rukki. Alkuperäisiä kalusteita lienevät myös kirjoitusteline ja kaksi kanteletta.

Tavarat huutokaupattiin aikoinaan pois, mutta myöhemmin niitä haalittiin eri puolilta kokoon ja ostettiin takaisin. Kun Elias lähti opintielle ja asumaan mm. Turkuun, Porvooseen, Hämeenlinnaan ja Kajaaniin, kotitaloon jäi asumaan perheen vanhin poika.

Lönnrotin perheen isä oli räätäli ja

tuurijuoppo. Kun ryyppykausi iski, oli perheen lähdeittävä turvaan muualle. Köyhyys ja kurjuus olivat arkea, mutta siitä huolimatta lahjakas poika pääsi elämässään pitkälle.

– Lönnrot oli arvostettu jo elinaikanaan, mutta kuoleman jälkeen hänestä tuli sellainen kuuluisuus, että kaikki halusivat nähdä hänen synnyinkotinsa, Piekkari kertoo.

Turistit ottivat mukaansa myös matkamuistoja paikasta. Piekkari näyttää esimerkiksi ovenpieliä, joista kävijät ovat raapineet mukaansa pieniä puutikkuja, kun enää mitään muuta vietävää ei ole ollut jäljellä.

Kun Elias Lönnrot myöhemmällä iällään palasi Sammattiin, hän vuokrasi Leikkilän Mikkolasta kesäasunon perheelleen. Talo oli vuonna 1841 siirretty nykyiselle paikalleen Silmäjärven pohjoispuolelle. Lönnrot vietti perheineen ensimmäisen keran kesää Sammatissa vuonna 1854.

Marraskuussa 1859 Lönnrot osti synnyinkylästään Haarjärveltä Nikun talon ja asettui pysyvästi Sammattiin jäätyään eläkkeelle Helsingin yliopistosta kesäkuussa 1862. Lönnrot myi Nikun talon kansakoulun isänä tunnetulle Uno Cygnaeukselle vuonna 1876 ja muutti hankkimaansa Lam-

min taloon.

Paikkarin torppa on Suomen viidenneksitoista vanhin museo. Suomen senaatti päätti ottaa sen haltuunsa vuonna 1889. Pihamaalle on pystytetty Elias Lönnrotin näköispatsas, joka paljastettiin Suomen olympiavuonna 1952 eli tasan 60 vuotta sitten.

Piekkari kertoo, että muotokuvan on hahmotellut Emil Halonen, joka sijoitui sillä Lönnrotin muotokuvakilpailussa kakkoseksi. Voittajatyö on Emil Wikströmin pronssiveistos, joka pystytettiin vuonna 1902 Helsinkiin Kampin kaupunginosaan Lönnrotinkadun varrelle Lönnrotin puistikkuun. Muistomerkki seisoo edelleen samassa paikassa Resson lukion (entinen Helsingin lyseo) edessä vastapäätä Vanhaa kirkkoa.

Kilpailussa toiseksi sijoittuneen Halosen ehdotuksen pohjalta teoksen teki Sammattiin Eino Räisänen.

Toivoa sopii, että Paikkarin Torppa ja sen pihapiiri säilyttää vielä pitkään suosionsa kulttuurimatkaileijoiden käyntikohteena.

AILA-LIISA LAURILA
Teksti ja kuvat

Paikkarin torpan tuki ry:n perustava kokous pidetään 20.10.2012 klo 14.00 Sammatissa.

Elias Lönnrot eli 82-vuotiaaksi

Elias Lönnrot valmistui lääketieteen kandidaatiksi joulukuussa 1830. Tammikuussa 1833 Lönnrot tuli Kajaanin vt. piirilääkäriksi ja kesällä 1833 vakinaiseksi.

Elias Lönnrot kulki kävellen, soutaen, hiihtäen ja kulkuneuvoja vain vähän hyödyntäen viidentoista vuoden aikana runonkeruutyössään matkan, jonka pituus vastaa matkaa Helsingistä etelänavalle. Matkaaminen tapahtui alueella Petsamo, Arkangeli, Viena, Karjala, Viro ja Inkeri.

Elias Lönnrotin ja Maria Piponiuksen häät olivat heinäkuussa 1849. Sulhanen oli 47- ja morsian 26-vuotias. Syyskuussa 1850 valmistui uusi talo, Kajaanin suurin. Nykyään paikalla on Anttilan tavaratalo.

Perheen esikoispoika Elias kuoli 1852 aivokalvontulehdukseen. Vanhin tytär Maria oli Jyväskylän seminaarissa runoilija Isa Aspin läheinen ystävä; molemmat kuolivat nuorina keuhkotautiin.

Seuraava tytär, Ida, aloitti opinnot Jyväskylän seminaarissa ja sairastui keuhkotautiin, mutta toipui. Kolmas tytär Elina kävi Helsingin suomalaista tyttökoulua ja kuoli 18-vuotiaana kurkkumätään. Nuorin tytär, lahjakas ja kaunis Tekla, isän lemmikki, kuoli keuhkotautiin 18-vuotiaana 1879.

Lönnrotin perhetragediaan kuului myös kasvattipoika Kustaa Selinin onneton rakastuminen palvelustyttöön ja itsemurha syksyllä 1862. Pojan äiti oli rouva Maria Lönnrotin sisar ja J. V. Snellmanin serkku. Maria-rouvalle tapahtuma oli ylivoimainen isku: hän vetäytyi yksinäisyyteen, menetti kuulonsa ja keuhkotauti vei hänet hautaan vuonna 1868.

Lönnrot itse eli vielä vuoteen 1884 asti.

Lähde SKS

Lukan muistoristillä ryhmäkuvassa vasemmalta: Seppo Kannelsuo, Marja Kannelsuo, isä Timo Mäkirinta, Anna-Liisa Kannelsuo, Fiona Kuusela (repussa), Katri Kuusela, Simo Kannelsuo, Kasper Kuusela (sylissä), Seija Kannelsuo-Mäntynen, Tarja Karstunen, Eero Karstunen (lippupalakki) ja Antero Torvinen.

Luka sai ristin muistopaikkaansa

• Vuonnislainen laukkukauppias Luka Bogdanoff oli 16.5.1885 kierroksellaan Viitasaaren Huopanan kylän lähetyvillä. Hän oli käynyt torpassa esittelemässä tavaroitaan ja sieltä lähdettäessä oli torppari juossut hänen edelleen ja kuten oikeuden pöytäkirjoissa lukee ”kuusirihlaisen luotipyssyn laukaisemalla” ampunut häntä sydänalaan.

Luka, joka Suomessa kulki nimellä Luukas Karjalainen, oli selvinnyt seuraavaan torppaan omin avuin, mutta 54-vuotias seitsemän lapsen isä oli siellä seuraavana päivänä kuollut.

Isäni kertoi meille lapsille tästä tapauksesta siten, että hänen isoisänsä oli tapettu laukkukaupalla Liimattalassa, murhaaja oli saatu kiinni ja mestattu. Muistan että kävimme 50-luvulla myös etsimässä isän

isöisän hautaa Viitasaaren hautuumaalta, mutta emme sitä löytäneet.

Asia jäi mieleeni hautumaan ja kun sukututkimus rupesi enemmän kiinnostamaan, aloin selvittää myös Lukan kohtaloa. Ensimmäinen suurempi edistysaskel Lukan kohtalon selvittämiseen tuli pikkuserkun Antero Torvisen toimesta, joka kävi Jyväskylän maakunta-arkistossa ja löysi sieltä Viitasaaren kärjäkunnan oikeuden

pöytäkirjat Lukan kuolemaa käsitteleviltä väli- ja talvikäräjiltä.

Murhapaikka muuttui Liimattalasta noin 70 kilometriä pohjoiseen Huopanaan, eli silloisen kuntajaon mukaan Kivijärven pitäjän Kuivaniemen kylään ja siellä Huopanan kylän läheisyydessä olevan Pahalammen torpan seutuville. Tuollaista kylää ei nykykartoissa enää ollut, eikä Pahalammen torppaakaan.

Murhaaja ei ollut tunnustanut tekoaan, mutta kärjäoikeus katsoi näytön riittäväksi ja tuomitsi hänet mestattavaksi. Murhamies oli kyläläisille puhunut haluavansa lähteä Amerikkaan, mutta matkarahat puuttuivat. Kaipa hän uskoi laukkureiden olevan kovinkin varakasta väkeä.

Viitasaarelta hänet lähetettiin vielä Kuopioon toisille käräjille vastaamaan markkinapetoksiin. Hänen lopullista kohtaloaan en ole vielä tarkistanut. Kuolemantuomioita ei kuitenkaan enää

Lukan hauta on todennäköisesti Viitasaaren vanhalla hautuumaalla

tuolloin Suomessa toteutettu, vaan ne muutettiin muiksi rangaistuksiksi.

Kyselin murhapaikkaa noilla käräjäoikeuden tiedoilla maanmittaustoimistoista ja sain ystävällistä palvelua, vaan Pahalammen torppaa ei tahtonut löytyä. Viime kesänä sain sitten tietooni, että Sini Paananen oli miehensä kanssa tehnyt Huopanan kylän historiikin ja soitin hänelle. Asia oli hänelle outo, mutta jonkin ajan kuluttua puhelin soi ja hän kertoi, että Pahalammen torppa oli nykyään Lammin tila ja sijaitsi Huopanasessa Kennäällä. Hän neuvoi myös minut taloon, josta uskoin minun saavan opastuksen perille.

Ajoin Huopanaan ja sain tarkemmat tiedot mistä löytäisin Lammin talon. Viimeinen risteys matkasta meni tietenkin pitkäksi ja pysähdyin kysymään tietä läheisen talon pihassa olevalta mieheltä. Siinä juttellessa selvittelin myös, millä asioilla liikuin ja mies totesi, että hän on kuullut tapauksesta. Kaivoi kartan esiin ja näytti aluetta jota he aikoinaan kutsuivat ”murhametsäksi”.

Silloin alkoi tuntua, että nyt ollaan oikeilla jäljillä. Kesä kuitenkin loppui ja asia jäi taas talveksi sivuun. Veljeni kanssa kyllä sovittiin, että asia viedään loppuun ja Lukalle pystytetään matkamiehen risti paikkaan, missä hän tapasi kohtalonsa. Velipoika lupasi hankkia ristin ja minun tehtäväkseni jäi paikan varmistaminen ja luvan saanti maanomistajalta ristin pystytykseen.

Keväällä 2012 veljeni Seppo sitten soitti, että ”risti on valmis ja alas katselemaan sijoituspaikkaa”. Kartta esiin ja siitä miettimään miten löytyy tarkempi paikka ja maan omistaja. Edellisenä kesänä saamani paikkatiedon mukaisella alueella oli useampia tiloja, vaan yksi rekisterinumero tuntui lupaavimmalta. Soitin maanmittaustoimistoon ja niin oli maanomistajan nimi selvillä.

Numerotiedusteluun soittamalla sain puhelinnumeron selville ja soitin omistajalle. Esitin asian maanomistajalle, joka totesi heti, että asia on hänelle tuttu. Hänen isänsä oli kolmekymmentä vuotta aiemmin hänelle kertonut tapauksesta ja näyt-

tänyt tilalla olevan puron vierestä paikan, missä tuo murha oli tapahtunut. Paikka oli ollut silloin merkittynä maastoon, aivan puron vieressä olevaan kiveen meilaamalla. Hän antoi myös luvan ristin/muistomerkin pystytykseen.

Kävin myös maanomistajan kanssa kävelemässä puron reunat läpi, jotta löytäisimme tuon kiven, mutta yrityksestäme huolimatta sitä ei löytynyt. Aluetta on ojitettu tuon jälkeen ja myös eroosio on saattanut kääntää kiven niin että tekstiä ei näkynyt. Katsoimme paikan, joka on muutaman kymmenen metrin tarkkuudella oikea ja sovimme, että tuomme ristin siihen.

Seppo oli yhteydessä Jyväskylän ortodoksiselakuntaan ja hän sopi heidän kanssaan, että Ristin siunaus pidetään 22. heinäkuuta kello 12.00. Paikalle tulee isä Timo Mäkirinta. Niin sitten tiistaina 22. heinäkuuta kokoontui kymmenkunta Lukan jälkeläistä pystyttämään ristiä Lukan murhapaikalle ja muistelemaan Lukaa ja tapahtunutta. Kyllä on silloin ollut leipä lujassa laukkureilla ja monet vaarat ovat olleet uhkana. Luka ei suinkaan ole ainoa laukunkantaja, joka on tavannut kohtalonsa kauppatarkkoilla.

Lukan lapsista oli kolme poikaa (Mina, Haridon ja Vasili) perheineen paennut Suomeen vuonna 1922 ja kaikkien kolmen veljeksien jälkeläisiä osallistui tilaisuuteen.

Lukan hauta on todennäköisesti Viitasaaren vanhalla hautuumaalla, mutta seurakunnan hautausasiakirjat eivät yllä tuolle ajalle, joten tarkkaa hautapaikkaa ei saa enää selville. Vanha hautuunmaa on saaresa, jossa kävin kesällä pitämässä pienen muistelun Lukalle, karjalaiseen tapaan.

Ensi kesänä viemme vielä matkamiehen ristin viereen pystytettyyn tolppaan laatan, jossa kerrotaan, miksi ja kenen muistolle risti on metsikköön pystytetty.

Ristin pystytyksen myötä tuli 10-vuotinen selvittely tältä osin päätökseen, vaan vielä riittää suvun kohtaloissa tutkimista.

SIMO KANNELSUO

Uusia s

Kondratjeff-suku koko

• Kesän lopulla kutsuimme koolle Kondratjeff-suvun veljesten, Tero (Terentij), Hilippa (Filipus), Erkki (Kiril), Mikko (Dimitrij), Janne (Johan) ja Heikki, jälkeläisiä Ouluun. Olemme kokoontuneet aikaisemmin pari kertaa, jolloin osanottajia on ollut parisenkymmentä.

Kondratjeff-suvun veljesten, Tero (Terentij), Hilippa (Filipus), Erkki (Kiril), Mikko (Dimitrij), Janne (Johan) ja Heikki, jälkeläisiä kokoontui elokuussa Ouluun.

Ukulaisia

Ontui rakentamaan omaa sukupuutaan

Tällä kertaa ihmisten aktiivisuus yllätti meidät täysin. Meitä oli paikalla viitisenkymmentä sukulaista aina kuudenteen sukupolveen asti! Kokoonnuimme Hotelli-ravintola Lasaretin Ståhlberg-saliin upeisiin maisemiin Oulujoen rannalle lokuisena lauantaina.

Veljeksistä Tero, Erkki, Mikko ja Janne olivat aikoinaan asettuneet asumaan Pohjois-Suomeen, joten suurin osa heidän jälkeläisistäänkin asuu pohjoisessa. Väkeä oli tullut paikalle Enontekiöltä ja Hangosta asti sekä Ruotsin Haaparannalta ja Kiurunasta saakka.

Veljekset olivat kotoisin Vianan Karjalasta, Pistojärven Ohtan kylästä. Heistä viisi jätti aikoinaan Karjalan maisemat taakseen 1920-luvulla ja he muuttivat perheineen Suomen puolelle. Ohtaan

jäivät talot ja viljelykset sekä navetat ja lehmät. Hilippa ilmeisesti palasi takaisin Neuvostoliittoon ja yhteydet hänen jälkeläisiinsä ovat valitettavasti katkenneet.

Veljesten lähtö on kaikesta päätellen ollut kiireinen, ja se tehtiin yöaikaan salassa. Mikä loppujen lopuksi on ollut lähdön syy, sitä me jälkipolvet voimme vain arvailla. Kaikki verhoutuu salamyhkäisyyteen ja pelko paljastumisesta on ilmeisesti ollut suuri, sillä veljekset ovat kaikki ottaneet eri sukunimet Suomeen asettuessaan.

Tämä on tietenkin hankaloittanut sukumme historian ja vaiheiden tutkimista. Heikki Ahon vanhin poika, Henrik, on kuitenkin uutterasti selviteltyt sukuamme ja hänen ansiostaan tietoisuus suvustamme laajenee laajenemistaan. On usko-

matonta kuulla kymmenistä sukulaisista, joita ei ole tiennyt olevan olemassakaan! Itsekin olen aina luullut sukumme olevan pieni ja salailun takia olimme lapsuudesani hyvin vähän tekemisissä isäni puolen sukulaistemme kanssa.

Nyt yritämme koota sukumme taustaa ja historiaa pala palalta, mutta valitettavasti useat sukumme jäsenet, jotka olisivat osanneet asiaa valaista, ovat kuolleet ja vieneet tarinat mennessään.

Sukutapaamiset ovat kuitenkin olleet antoisia ja aina on kuultu jotain uutta veljesten vaiheista. Tälläkin kertaa mukana oli sukumme vanhimpia elossa olevia: Jannen tytär Maire ja Erkin poika Niilo. Heiltä kuulumme muutaman mielenkiintoisen tarinan, jotka liittyivät veljesten muuttovaiheisiin.

Saimme paikalle lyhyellä varoitusajalla myös yllätysvieraita. Kari Kontu vieraili tapaamisessamme vaimonsa Inkerin kanssa ja kertoi tutkimuksistaan Kondratjeff-suvun tiimoilta. Hänenkin esi-isänsä ovat alkujaan Kondratjeffejä ja Kari olikin vahvasti sitä mieltä, että olemme sukulaisia.

Hän aikoi jatkaa selvittelyjä, jotta saataisiin tietoa, kenen jälkeläisiä veljekset olivat ja kuinka sukumme haarat yhdistyvät. Kari onkin saanut selville sukumme taustaa useamman sukupolven taaksepäin.

Muutaman tunnin tapaamisessa aika vierähti sukkelaan. Saimme kuitenkin tärkeitä tietoja ja osoitteita sekä sovittua Facebook-ryhmän perustamisesta. Yritämme sitä kautta mm. kerätä sukumme tarinoita ja vanhoja valokuvia.

Sukuseuraa emme vielä olleet valmiita perustamaan, mutta sovimme tapaavamme seuraavan kerran parin vuoden päästä Ruotsin risteilyn merkeissä. Tällöin myös Ruotsissa asuvilla sukulaisillamme on parempi mahdollisuus osallistua.

Ilta jatkui vielä päivällisellä oululaisessa ruokaravintolassa, jossa vaihdoimme lisää kuulumisia ja jutustelimme hyvän ruoan äärellä uusien sukulaistemme seurassa. Sinnikkäimmät jaksoivat vielä jatkaa iltaa paikallisessa karaokeravintolassa, jolloin porukastamme paljastui upeita lauluääniä. Olemme kuin olemmekin karjalaista laulukansaa!

Kiitokset kaikille mukana olleille. Ja erityiskiitos Henrikille ahkerasta taustatyöstä sukupuumme selvittelyssä.

Kondratjeff-suvun puolesta
HELI ARO-HAKANPÄÄ
(Erkin pojan, Niilon tytär)

Pakolaisaalto vyöryi O

Pohjois-Viena-seura piti juhlanan 20-vuotispuhasniekan

• Ensimmäinen syyskuuta kokoontui juhlaväkeä Maikkulan entiselle kasarmille Oulussa. Oli aika juhla Pohjois-Viena-seuran 20-vuotisjuhlaa.

Myöhemmin päivällä Oulun ortodoksisen seurakunnan seurakuntasalissa pidetyssä juhlassa seurun puheenjohtaja Kerttu Nurmela kertoi seurun toiminnasta ja filosofian tohtori Seija Jalagin esitelmöi Vienan pakolaisten historiaa. Seura sai myös arvokkaan tuhannen euron suuruisen tunnustuksen työstään.

Oulun ortodoksisen hiippakunnan säätiön edustaja Seppo Maskonen luovutti juhlassa vuoden 2012 tunnustuspalkinnon Pohjois-Viena-seuralle sen ansioista ja aktiivisuudesta ortodoksisen kirkollisen perinteen vaalimisessa. Palkitsijoiden mukaan seura on erinomaisella tavalla työskennellyt mm. Oulujoen karjalaisen kalmiston aikaansaamisessa ja parhaillaan suunnitteilla olevassa Vienan tie-hankkeessa.

Säätiö jakaa vuosittaisia palkintoja haluamilleen tahoille ilman hakemuksia.

Pohjois-Viena-seuraa oli 24. kesäkuuta vuonna 1992 perustamassa kaikkiaan 38 ihmistä: Huoti Koski, Takalot, Rohkimaiset, Suvannot, Uusi-Illikaiset ja monet muut, kertoi Kerttu Nurmela puheessaan. Nurmela muisteli, kuinka 1990-luvulla toteutunut rajojen avautuminen innosti seuralaisia lähtemään isoilla porukoilla retkeilemään Venäjän Karjalan puolelle, sukujen entisille kotisijoille.

– Humanitääristä apua vietin lastenkoiteihin, kouluille, sairaaloihin, kirkkoihin ja yksittäisiin perheisiin Vienassa.

Kerttu Nurmela nosti esiin myös tulevat hankkeet. Aittoa vanhaa vienalaisuutta edustava Vaselei Rotosen arkisto ja monien muidenkin arvokkaat muistot olisi saatava talteen ja mahdollisesti esille nykyisten ja tulevien polvien nähtäväksi.

Esineitä on varastossa Taivalkoskella, mutta tulevaisuudessa ne saattavat olla nähtävillä Pudasjärvellä, jonne on suunniteltu Viena-keskusta. Lisäksi tehdään työtä Vienan tie-hankkeen toteutumiseksi. Ajatusten Oulun, Uhtuan ja tietenkin myös monien muiden paikkakuntien yhdistämiseksi Pohjois-Viena-seura esitti vuonna 2010 Tie Vienaan -symposiumissa.

Oululainen historiantutkija ja Karjalan Sivistysseuran hallituksen jäsen Seija Jalagin kertoi vienankarjalaisen väestön saapumisesta Oulun seudulla ja muualle Pohjois-Suomeen. Hänen oma sukunsa tuli Tunkualta vuonna 1922.

Erityisen kiinnostavasti hän nosti esiin Helsingin Sanomien 31. elokuuta tänä vuonna eli juuri juhlien alla julkaiseman uutisen Syyrian sisällissodasta. Hänestä kuulosti kuin pakolaisvirroista kerrotessa olisi puhuttu vienalaisten historiaa. Hän oli etsinyt runsaasti tietoa esimerkiksi oululaisen Kaleva-lehden arkistosta.

”Suuria pakolaisjoukkoja tulvi Kuusamoon”, Kaleva otsikoi vuonna 1922. Helmikuun 2. päivänä vuonna 1922 lehti kertoi, että tuhat pakolaista on tullut. Jalagin mukaan lehdistön huomio kiinnittyi erityisesti lapsiin ja heidän sopeutumiseensa uuden kotimaan oloihin. Noin sata Itä-Karjalan pakolaislasta sijoitettiin suomalaisperheisiin. Vuonna 1922 perustettiin yhteensä neljä lastenkotia.

Suomen Kuvalehden mukaan 11.3.1922 maahan oli saapunut noin 11 000 vienalaispakolaista. Vuonna 1941 Suomi myönsi kansalaisuuden lapsille, mutta monet aikuiset saivat odottaa kansalaisuutta vielä pitkään sen jälkeen.

Lisää lukuja kuultiin tilastosta, joka kertoi Oulun pakolaiskeskuksessa vuosina

1922-1923 käyneiden ja pakolaisapua saaneiden määriä. Käyneitä oli yhteensä 1 522. Heistä 561 oli Kiestingistä, 344 Pistojärveltä, 268 Uhtualta ja 111 Oulungalta.

Oulun Maikkulassa toimi pakolaiskoulu vuoteen 1939 asti, minkä jälkeen se siirrettiin etelään, Kymminlinna. Maikkulan pakolaiskoulun opettajana olivat pitkään

Natalja Borodkina ja Raisa Kundozero vaapuivat Oulun prunasniekkaan Sohjanankoskelta. Kuva Aila-Liisa Laurila

uluun 90 vuotta sitten

Matti ja Toini Kälviäinen.

Vaaran vuosina 1944-1948 iski pelko palauttamisesta takaisin Venäjälle ja monet pakolaiset lähtivät kiireesti Ruotsiin.

Ouluun oli saapunut juhlavieraita myös Vienan Karjalasta. He tervehtivät juhlijointa omalla värikkäällä musiikki-

jelmallaan ja saivat yleisöä jopa mukanaan lattialle tanssimaan. Sohjanankoskelta olivat tulleet muiden muassa Natalia Borodkina ja Raisa Kundozerova. Raisa on jo eläkkeellä, mutta Natalia työskentelee Sohjanankosken kulttuuritalon johtajana.

Karjalan Heimo keskusteli pruasniekan

jälkeen kaksikon kanssa Sohjanankosken kuulumisista.

Naiset kertoivat, että Sohjanankoskelta löytyy lapsia ja nuoria, jotka puhuvat karjalaa. Raisalla on peräti yhdeksän vunnukkaa eli lastenlasta ja heille kerrotaan karjalaisuudesta muuallakin kuin koulussa yhden tunnin verran viikossa.

- Kulttuuritalolla kokoontuu ahkerasti harjoittelemassa kaksi ryhmää, Lintuset ja Sateenkaari. Niihin kuuluu noin 12 lasta. He tanssivat ja tekevät teatteria, Natalia kertoi.

Lintuset on nähty myös Suomen puolella esiintymässä, jokin aika sitten esimerkiksi Kuusamossa Rukalla. Kylän oma vuotuinen pruasniekka on Kalapäivä aina heinäkuun toisena sunnuntaina, tapaamisen aikaan tulossa oli myös Louhen piirin 80-vuotisjuhla.

- Tanssi lämmittää kulttuuritalon, Natalia nauroi ja kertoi, miten kylmää siellä on kylmimpien kuukausien aikaan. Pruasniekkoja kumminkin pidetään myös esimerkiksi joulun ja pääsiäisen aikaan.

Sohjanankoskella asuu vain muutamia satoja asukkaita, mutta kulttuurista on esillä myös museossa. Vuonna 2001 löytyi arvokas laatikko, joka sisälsi muiden muassa naisten pronssikoruja. Alkuperäiset ja arvokkaat korut vietiin säilytettäväksi Petroskoihin, mutta omassa museossa kerrotaan niiden löytymisestä.

Kalapruasniekka onnistui naisten mukaan taas tänä vuonna loistavasti. Aluperin juhla syntyi oman paikkakunnan kalakolhoosin ympärille. Neuvostoliiton aikaan kalakombinaatissa käsiteltiin ja pakattiin lähiseudun kaloja, mutta kalaa myös tuotiin muualta, kaukaakin. Kalaa suolattiin, savustettiin ja kuivattiin. Toiminta loppui vuonna 1995.

Naiset toivovat, että seudulla kirjolohia nykyisin kasvattavat pärjäisivät ja pysyisivät toiminnassa, niin alueen kalaperinne säilyisi. Kasvattamo on toiminnassa mm. Kokkosalmessa.

- Aikoinaan meillä oli kolhooseja, joissa pidettiin karjaa. Niitä varten koottiin suoheinää ja maaheinää. Kolhoosi loppui jo vuonna 1960. Ennen oli lehmiä myös jokaisessa perheessä. Niitä hoidettiin öisin, naiset muistelevat menneitä.

AILA-LIISA LAURILA

Maikkula sai Marian kappelin

Maikkulan entisen kasarmin ja pakolaishuoltolan pihapiiri on antanut suojaisan juhlapaikan Pohjois-Viena-seuran vuosittain toistuvalla juhlalla, Maikkulan praasniekalle. Vuodesta 1997 lähtien karjalaista väkeä ystävineen on kutsuttu sinne yhdessäoloon ja kulttuurijuhlaan. Juhlan pitoajaksi on vakiintunut alusta asti Oulun Päivien aika. Juhla on syyskuun ensimmäisenä lauantaina.

Ensimmäinen juhla oli ainutkertainen, koska siinä oli mukana Maikkulassa asuneita, siellä koulua käyneitä ja muita Vienan pakolaisia. Tuossa juhlassa otettiin käyttöön rukoushuone, pystytettiin Matkamiehen risti sekä paljastettiin Vienan pakolaisten muistokivi.

Tänäkin vuonna praasniekka aloitettiin vanhan karjalaisen tavan mukaan kirkollisella osuudella. Maikkulan ruokalarakennuksen ortodoksinen rukoushuone täyttyi Maikkulassa asuneiden ja siellä koulua

Oulun metropoliitta Panteleimonin ja papiston toimittaman vedenpyhityksen jälkeen metropoliitta pyhitti rukoushuoneen Marian kappeliksi. Samalla hän vihmoi pyhitetyllä vedellä Marian kappeliin lahjaksi saadut ikonit ja juhlakansan. Kuva Seppo Selkälä

käyneiden omaisista, muista karjalaisista sekä heidän ystävistään. Vanha, hyvin säilynyt rukoushuone oli kaunistettu ikoneilla, käsipaikoilla, tuohuksilla ja kukilla.

Metropoliitta Panteleimonin ja papiston toimittaman vedenpyhityksen jälkeen metropoliitta Panteleimon pyhitti rukoushuoneen Marian kappeliksi. Samalla hän vihmoi pyhitetyllä vedellä Marian kappeliin lahjaksi saadut ikonit ja juhla-

kansan. Kappelista siirryttiin pihamaalle karja-

laisen kansanperinteen mukaan valmistetun Matkamiehen ristin ympärille. Metropoliitta ja papisto toimittivat litanian, jossa rukoiltiin tuonilmaisii menneiden sielujen puolesta. Koettiin yhteenkuuluvuutta entisiin ja nykyisiin eläjiin.

Matkamiehen ristejä on ollut Karjalassa ihmisten kulkemien reittien varsilla. Ristien juurelle on usein viety kivi, jätetty taakka. Niistä on kasvanut isojakin kivikasoja. Ristien juurella on kiitetty kuljetusta matkasta ja pyydetty taivaalliselta taatolta siunausta jäljellä olevalle matkalle. Ristin juurella on levähdetty ja syöty eväitä tulevan matkan varalle.

Matkamiehen ristiltä siirryttiin Vienan Karjalan pakolaisten muistokivelle, jossa Karjalan kunnalla -laulu sopi syksylläkin yhteiseksi muistojen lauluksi.

Muistokivi on löytynyt läheiseltä kivikokankaalta. Se on ollut melko varmasti myös vienalaislasten ilokivenä leikeissä. Opettaja Toini Kälviäinen sanoi, että Maikkulassa pitää olla myös itkukivi, koska siellä on itketty paljon. Samoin ajatus sinne oli jo aiemmin tuotu kaksi kiiveä, ilokivi ja itkukivi.

Muistokivellä kerroin Maikkulan historiasta kasarmina, vankilana, vienankarjalaisten pakolaishuoltolana ja vienalaislasten kouluna ja koulukotina, lastenkotina ja vanhainkotina. Siellä on asunut lyhyen ajan myös talvisodan evakoita. Maikkula on ollut Oulun yliopiston ja sittemmin yksityishenkilöiden omistuksessa.

Maikkulaan saapuneet Vienan Karjalan pakolaiset ovat olleet ikään kuin Matkamiehen ristillä. On saatu muistella taakse jäänyttä, tehtyä matkaa pois kotoa, on voitu levätä ja kerätä voimia, kenties jättää painavia elämän taakkoja ristin juureen. On ollut mahdollisuus saada ravintoa ruumiin ja sielun vahvistamiseksi ja ehkä jaksettu pyytää siunausta Ylähiseltä tulos- sa olevalle matkalle uudessa kotimaassa.

Nykyinen isäntäväki on suurenmoisella tavalla suhtautunut Maikkulan historiaan ja samalla kappeliin, ristiin ja muistokiveen. Tämä on tehnyt mahdolliseksi praasniekkaperinteen jatkumisen tällaisena.

Pohjois-Viena-seurassa tunnetaan hyvää mieltä ja kiitollisuutta siitä, että meillä on tällainen yhteinen muistojen paikka.

ANJA SUVANTO

Lilja Nikutjeva.

Lilja Nikutjeva Uhtualla

Meidän monien Uhtualla käyneiden hyvin tuntema Lilja on siirtynyt tuonilmaisiin. Hän oli syntynyt 24.11.1934 ja hän kuoli 24.9.2012.

Opimme tuntemaan hänet ihmisenä, joka otti vastaan aina avosylin niin tuttuja kuin tuntemattomiakin, kestitsi heitä sekä toimi oppaana ja tulkkina.

Hän toimi Kalevalan kansanteatterissa yli 40 vuotta näyttelijänä. Muistamme hänet useista hauskoista ja rempeistä rooleista, kun hän esiintyi ahkerasti teatterin mukana sekä Karjalassa että Suomessa. Hän oli myös Uhtu-seuran aktiivinen jäsen.

KARI KEMPPINEN
Uhtua-Seuran puheenjohtaja

Igumenia Marina Lintulasta

Lintulan luostarin igumenia Marina kuoli liikenneonnettomuudessa saamiinsa vammoihin 17. kesäkuuta 2012. Hän oli nimeltään Maria Iltola ja syntynyt 2. joulukuuta 1930 Laatokan Karjalassa Salminkarkussa.

Nuoruudessaan Iltola kävi Kuopion tyttölyseon. Ylioppilas hänestä tuli vuonna 1950, minkä jälkeen hän valmistui kansakoulunopettajaksi vuonna 1954 Jyväskylän kasvatustieteiden korkeakoulussa. Opintojen jälkeen hän toimi opettajana Kuhmossa, Pielavedellä ja Kuopiossa.

Iltola jatkoi opintojaan stipendiaattina Yhdysvalloissa vuosina 1964-1965. Vuosina 1968-1982 hän työskenteli Suomen ortodoksisen kirkollishallituksen palveluksessa notaarina.

Iltola oli lähetystyössä Keniassa vuosina 1977-1980. Siellä hänelle sattui vuonna 1980 vakava auto-onnettomuus, jonka toisena osapuolena oli kuorma-auto. Törmäyksessä hänen autonsa murskaantui käyttökelvottomaksi ja häneltä itseltään katkesivat kaikki kylkiluut. Toipuessaan vammoistaan hän teki lupauksen, että lähtee nunnaksi Lintulaan, jos paranee.

Nyt toinen ja kohtalokas onnettomuus sattui 13. kesäkuuta, kun hän oli palamassa Ilomantsista, missä oli käynyt sisar Mikaelan kanssa tapaamassa iäkkäitä ortodokseja. Pahat vammat osuivat jälleen keuhkoihin, eikä Pohjois-Karjalan keskussairaalassa Joensuussa annettu hoito enää häntä pelastanut.

Niin Iltola liittyi Lintulan luostarin sisarustoon vuonna 1982. Hänestä tuli nunna

Igumenia Marina eli
Maria Iltola.

vuonna 1988 nimellä Marina. Iltola valittiin luostarin johtajaksi vuonna 1998, kun edellinen igumenia Antonina oli kuollut. Vt:nä hän oli hoitanut tehtävää jo kahdeksan vuoden ajan. Hänen siirtymistään luostarin johtoon seurasi muiden muassa se, että palveluskieli muuttui suomeksi. Äiti Marinalla oli soinnukas lauluääni.

Igumenia Marina siunattiin 21. kesäkuuta 2012 Lintulan luostarin tiloissa. Hänet siunasi Suomen ortodoksisen kirkon arkkipiispa Leo.

Uudeksi igumeniaksi valittiin syyskuun lopussa Lintulan luostarin varajohtajan tehtäviä aikaisemmin hoitanut nunna Mikaela.

Karjalan H -lehdelle la

Svetlana Remsu Vuokkiniemessä

Svetlana Remsu syntyi Kevätjärven pikkukylässä Belomorskin piirissä 20. kesäkuuta vuonna 1949. Hän kävi koulunsa Belomorskin piirissä ja jatkoi opintojaan opettajaksi Petroskoissa.

Hänen äitinsä kuoli nuorena ja Svetlana piti huolta nuoremmasta siskostaan, tuki häntä elämänsä alussa. Neljän oppivuoden jälkeen hän sai paikan Kalevalan piirissä ala-asteen opettajana. Hän työskenteli Jyväskylän ja Luusalmien kouluissa ja tuli Vuokkiniemeen vuonna 1968 kymmeneksi vuodeksi.

Työnsä ohella hän opiskeli Petroskoin pedagogisessa korkeakoulussa ja meni Kalevalan piirin koulujen tarkastajaksi ja sitten puolueen töihin.

Svetlanalle syntyi Anton-poika vuonna 1988 ja ystävät houkuttelivat hänet takaisin Vuokkiniemeen, koulun rehtoriksi, vuonna 1989. Kolmen kouluvuoden jälkeen Vuokkiniemen asukkaat valitsivat hänet kylän kokouksessa kyläneuvoston puheenjohtajaksi. Hän hoiti kylän asioita 14 vuotta.

Kaikkein vaikeinta oli 1990-luvun puolivälissä, kun ihmisille ei maksettu palkkoja eikä eläkkeitä. Hän kuitenkin uskoi, että asiat kääntyvät parempaan päin ja teki kaikkensa sen hyväksi. Hän oli vetäjänä lukuisissa projekteissa, jotka koskivat kylän elämää ja kulttuuria sekä karjalan kielien säilyttämistä.

Kun Vuokkiniemeen valmistui Kylätalo, jatkoi Svetlana sen johtajana. Toiminta oli uutta. Svetlana antoi merkittävän panoksensa Vuokkiniemen hyvinvointiin ja kehitykseen. Hän oli itse merkittävästi mukana kaikissa aloitteissa ja oli esimerkiksi muilla. Hän piti kylästään oikein paljon.

Kaikkissa yhteyksissä hän tuli tunnetuksi ahkerana, vaatimattomana ja rauhallisena henkilönä, joka tunnollisesti, tarmokkaasti ja tarkasti paneutui hoidettavanaan olleisiin asioihin.

Eriyistä iloa ja sisältöä hänen elämäänsä toi työn ja harrastusten ohella lapsenlapsen syntymä ja punukan kasvamisen

Svetlana Remsu.

seuraaminen. Poika olikin mummolassa usein.

Svetlana Remsu oli avoin ja lahjakas henkilö, aina valmis kuuntelemaan ja auttamaan omaisiaan ja ystäviään. Hän inhosi epärehellisyyttä ja kiemurtelua ja hänellä oli herkistynyt oikeudenmukaisuuden tunne.

Arkielämässä hän oli vaatimaton, mutta arvonsa tunteva ja riippumaton. Venäjällä sanotaan, että ihmisen pitää elämänsä aikana kasvattaa poika, rakentaa talo ja istuttaa puu. Svetlana teki sen sekä paljon, paljon muuta.

Svetlana menehtyi 10. heinäkuuta yllättäen äkilliseen sairauskohtaukseen matkallaan Kylätalolta teatteriharjoituksista kotiin. Svetlanaa jäivät kaipaamaan poika ja pojanpoika, sisarperheineen sekä laaja sukulaisten ja ystävien joukko.

Lämmin muisto Svetlanasta säilyy kylälaisten sydämissä.

Vuokkiniemen kylän asukkaiden, kyläneuvoston, Kylätalon, koulun, ystävien ja heimolaisten puolesta

ROSA KARHU
GALINA VATANEN

Karjalan Heimo -lehden numerossa 5-6 (2012) kerrotaan, että "Sortavala juhli kesällä 7.-8. heinäkuuta 2012 ensimmäisiä laulujuhlia sitten vuoden 1935".

Kuitenkin 23.6.1990 siellä oli Joensuun laulujuhlien päätös-konsertti, siis laulujuhla joka tapauksessa. Karjalainen-lehti kirjoitti 25.3.1990:

"Laulujuhlien yhteiskonsertti levittäytyy Sortavalaan.

Vakkosalmen vanhalla laulujuhlakentällä pidettävän konsertin päärungon muodostavat suomalaiset ja neuvostoliittolaiset esiintyjäryhmät. Neuvostoliitosta on tulossa mm. kanteleyhtye ja Petroskoin sinfoniaorkesterin puhaltajat, jotka esiintyvät yhdessä joensuulaisten puhaltajien kanssa. Tallinnasta ja Suomesta on luvassa kuoromusiikkia. Kansanmusiikkia esittää Värttinä Rääkkylästä sekä Manok Petroskoista. Yksi konsertin pääesiintyjistä on oopperalaulaja Martina Arroyo USA:sta: hän esittää negrospirituaaleja. Mukana on myös japanilainen rumpuryhmä, nicaragualainen kansanmusiikkiyhtye ja englantilainen rockyhtye. Konsertin ohjelmaa ei ole vielä yksityiskohtaisesti lyöty lukkoon."

Kaksi juhlaa kuljetti päivän mittaiselle festivaalimatkalle noin 1 600 henkeä Joensuusta Sortavalaan. Tunnelma junassa oli innostuneen odottava ja kotoisa, lähes kaikilla matkustajilla tuntui olevan siteitä Sortavalaan.

Minullekin se oli paluu kotikaupunkiini ensimmäisen kerran ns. välirauhan jälkeen, tunteet olivat pinnassa.

eimo ulujuhlista

Ilma oli ihana, koko kaupunki täyttyi juhlaväestä. Yritin päästä käymään entisessä kodissani kaupungin keskustassa, mutta silloiset asukkaatkin tuntuivat olevan ulkona juhlimassa, joten sisälle en päässyt. Piha puolella oleva keittiömme ikkuna kivitalon kolmannessa kerroksessa oli auki, tuuli leyhytti valkeaa verhoa, ikkunalla kukki punainen pelargonia – ei ollut hylätyn näköistä. Vakkosalmella penkit ja rintteet olivat kuulijoita täynnä. Konsertista suurimpana elämyksenä jäi mieleeni Kuha-vuoren näköalatornin raunioilla seistessäni kuultu mahtavan japanilaisrummun maaginen kumu ja nähdä samalla alhaalla tutut koulurakennukset, Karjalan silta, koko Sortavala ja tyynenä auringossa välkehtivä Laatokka – näkymän tulen muistamaan aina.

SILJA RUMMUKAINEN

KH vastaa:

On totta, mitä Silja Rummukainen kirjoittaa ja päätoimittajakin muistaa nuo yli 20 vuoden takaiset juhlat juna-matkoineen.

Vuonna 1935 pidetyt Kalevalan riemuvuoden juhlat jäivät vanhassa sarjassaan viimeiseksi, kunnes 1990-luvun alussa tehtiin uusi yritys Maa-ilmat kohtaavat -teemalla Joensuun laulujuhlien yhteydessä.

Ero on vain siinä, että nämä tämän kesän laulujuhlat olivat nimenomaan Sortavalan kaupungin juhlat, eivät Joensuun.

AILA-LIISA LAURILA

Kuvassa Kalevalan koulun oppilaita syyskuussa 2012 Uhtualla. He saivat ensimmäisellä karjalan kielen oppitunnilla uudet vienankieliset Koirien Kalevala -kirjat opettajaltaan Galina Gerassimovalta.

Suuri karjalainen pruasniekka ja laulujuhla ensi kesänä Petroskoissa

Tänä vuonna heinäkuun alussa järjestettiin Sortavalan laulujuhlat, jotka onnistuivat mainiosti. Kuvia kesän upeasta tapahtumasta voi käydä katsomassa www.sortavalanlaulujuhlat.net -sivuilta.

Karjalan tasavallan kulttuuriministeri Jelena Bogdanovan kanssa sovittiin jo kesällä Sortavalassa, että seuraavat juhlat järjestetään Petroskoissa vuonna 2013.

Nyt asiasta on päätetty virallisesti Karjalan tasavallan kulttuuriministeriön ja kansallisten kulttuurien keskuksen sekä eräiden suomalaisten karjalaisjärjestöjen edustajien kesken käydyissä neuvotteiluissa. Petroskoin laulujuhlat järjestetään 15.–16.6.2013 tasavallan pääkaupungissa Petroskoissa. Teemana on Karjala.

Koko laulujuhlaa edeltävä viikko ensi kesäkuussa on täynnä juhlapäiviä ja tapahtumia Petroskoin museoissa, teattereissa ja klubeilla. Rantabulevardilla esiintyy tanssi- ja lauluryhmiä eli karjalaista

kulttuuria laidasta laitaan. Viikko huipentuu sunnuntaina Kirovin aukiolla pidettävään laulukuo-rojen pääjuhlaan.

Juhlien ideana on voimistaa olemassa olevaa ja luoda uutta karjalaista kulttuuria. Pääpaino on kuorolaululla, mutta mukaan mahtuu muutakin. Osallistujia odotetaan Karjalasta, Suomesta ja Tverin Karjalan alueelta.

Ja laulujuhlaperinne jatkuu siten, että seuraavat Laulujuhlat järjestetään Joensuussa kesällä 2014 ja Sortavalassa vuonna 2015, jolloin tulee kuluneeksi 80 vuotta legendaarisen maineen Sortavalalle luoneista, vuonna 1935 pidetyistä Kalevalan riemuvuoden laulujuhlista.

Kirjatkaa nyt Petroskoin laulujuhlien päivämäärät allakoihin ja kuorot, ryhtykää valmistautumaan esityksiin ja matkaan. Järjestelyistä kerrotaan yksityiskohtaisemmin tämän lehden seuraavissa numeroissa.

Jouni Alavuotunki sai seuran ansiomerkin

Karjalan Sivistysseuran hallitus on myöntänyt Jouni Alavuotungille Sivistysseuran ansiomerkin kunnioituksesta hänen arvokasta työtään kohtaan.

Kuusamolaislähtöinen Jouni Alavuotunki, filosofian lisensiaatti ja historioitsijoina on toiminut Kuusamon kansanopiston rehtorina vuodesta 1987 lähtien. 1980-luvulta lähtien historiaan ja paikalliskulttuuriin liittyvät kurssit ovat olleet opiston keskeistä toimintaa.

Joka toinen vuosi vuodesta 1998 alkaen on Kuusamossa järjestetty Tie Vienaan -symposium, Vienan Karjalan historiaa ja kulttuuria valottava kansainvälinen tapahtuma. Symposiumilla on oma neuvottelukuntansa, jonka järjestämisessä kansanopistolla on ollut keskeinen rooli alusta lähtien. Jouni Alavuotungin panos tapahtuman järjestämisessä on Sivistysseuran hallituksen mukaan ollut merkittävä.

Jouni Alavuotunki.

Symposiumin neuvottelukunta laajenee

Tie Vienaan -symposiumit saivat aikoinaan alkunsa Pertti Virtarannan muistoseminaarista. Ensimmäinen tapahtuma järjestettiin vuonna 1998 ja on sen jälkeen koonnut joka toinen vuosi Kuusamoon runsaan joukon Vienan Karjalaan liittyvistä asioista kiinnostuneita karjalais-syntyisiä mutta myös muualta lähtöisin olevia henkilöitä.

Tapahtuman järjestelyistä on vastannut laaja neuvottelukunta, jonka keskeisiä tahoja ovat olleet mm. Kuusamo-opisto, Kuusamon kaupunki, paikallinen viennaseura, Kotiseutuliitto ja Karjalan Sivistysseura. Osa neuvottelukunnan jäsenistä

kokoontui tämänvuotisen symposiumin yhteydessä ja sopi jatkosta.

Seuraava symposium järjestetään Kuusamossa 23.-24.8.2014. Tapahtuman rytmä muutetaan siten, että ajankohta on lauantai-sunnuntai, minkä uskotaan mahdollistavan yhä useamman osallistumisen symposiumiin. Neuvottelukuntaa laajennetaan ja mukaan symposiumin suunnitteluun tulee myös karjalaisia tahoja. Yhteydet heihin koordinoi Nuori Karjala-järjestö. Tulevan tapahtuman teema pyritään valitsemaan siten, että sen avulla voidaan herättää nuorten kiinnostusta juuriin ja karjalaisuuteen.

Juminkeko juhlistaa Sout-suurmiestä

Vepsän vuoden toimintana Juminkeko on tehnyt vepsäläisen kulttuurivai-kuttajan Rürik Loninin lapsuudenajan muistelukirjasta "Sodan korventama lapsuus" verkkoversion. Teos on aikaisemmin ilmestynyt venäjänkielisenä kirjana, mutta se on ollut pitkään loppuunmyyty.

Verkkoversiossa on venäjänkielisen alkutekstin lisäksi suomalainen käännös, jonka on tehnyt Mirja Kemppinen, sekä katkelmia teoksesta myös äänisvepsän murteella. Nettiversion tekijä on Pirkko Mähönen. Se löytyy osoitteesta www.juminkeko.fi/lonin.

Rürik Loninin elämäntyötä on kunnioitettu myös muulla tavoin. Juminkeko on valmistuttanut hänestä reliefin. Sen tekijä on kuvanveistäjä Eszter Torvinen. Reliefi paljastettiin Soutjärven Vepsän museossa Karjalan tasavallassa elokuussa.

Rürik Lonin (1930-2009) oli vepsäläinen kansanmies, joka ryhtyi kokoamaan kotiseutunsa Äänis-Vepsän folklorea ja perinne-esineistöä 1960-luvulla. Kun esineistöä kertyi paljon, hän teki aloitteen museon perustamisesta.

Viranomaisten toimesta museolle an-

järven

Rürik Loninin reliefin on tehnyt kuvanveistäjä Eszter Torvinen. ReliEFI paljastettiin Soutjärven Vepsän museossa Karjalan tasavallassa elokussa.

nettiin aluksi pieni talo käyttöön ja se aloitti toimintansa vuonna 1967. Myöhemmin, kun museon toiminta osoitautui menestykselliseksi, se sai toimilakseen Soutjärven arvorakennuksen, kauppias Melkinin rakennustaiteellisesti arvokkaan hirsirakennuksen. Rürik Lonin toimi perustamansa museon johtajana vuoteen 2001 asti.

Nykyään museo kantaa hänen nimeään. Häntä arvostetaan aikansa merkittävimpänä vepsäläisenä kotiseutuvaikuttajana. Hänen toimintansa ei rajoittunut vain museoon. Hän toimi vepsän kielen opettajana koulussa, julkaisi kansansa folklorea ja myös lapsuuden aikaiset muistelmansa sekä toimi vuosikymmenten ajan Vepsän kansankuorossa.

Päivän'e lämmitä – Lastenkirja kuujärven lyydiksi

Lyydiläinen Seura ry:n kustantamana on Petroskoissa ilmestynyt syyskuussa herttainen lastenkirja kuujärven lyydin kielellä. Kahden opettajan, kuujärveläisen Roza Jeršovan ja petroskoilaisen Tamara Ščerbakovan yhteistyö tuotti hyvän tuloksen. Lyydin kielen tutkija Miikul Pahomov on tarkistanut kielen ja toimittanut kirjan. Monia lastenkirjoja kuvittanut Olga Ikkonen on saanut kuvillaan kertomukset eläviksi.

Kertomusten aiheet liikkuvat Rozan lapsuudessa 1930-luvulla Kuujärvellä Pitkäjärven rantamilla. Ensimmäinen kertomus alkaakin: "Miä eliin Pit'kan därven randal. Därv olii pit'k, ka kaid da kalakaz. Konz milii täidui viiz' vuot, tuat sanui. – Tänämba miä andan sili lahd'aks pienen ongbarbaažen." Hyttsyverkkohattu päässä Roza onkii ja onkii ja saa lopulta suuren ahvenen muiden kalojen lisäksi.

Suolla muuraimia poimittaessa Roza laskee marjoja kymmeneen saakka. Kotipihaan tultuaan tyttö sai selville, että kannalla on kahdeksan poikasta.

Kertomusten kautta pääsemme Rozan lapsuuden tapahtumiin, lapset otettiin

mukaan marjaan, sieneen ja kalastamaan. Lapsilla on myös leikkinsä, tytöille nukke on tärkeä olento, niin Rozallekin. Leikkien lomassa opiskeltiin.

Ystävän mummo oli opettaja ja yhtenä päivänä hän sanoi: "Tänämba miä opastan teid lüüdin iäniid eriguutamaha." Eläinten ja metsän äänien avulla mummo opetti lapsille eri vokaalit ja lopputulos oli tämä: "Ned müö panem kahtehe riäduhu: a, o, u, e – ezmaane riäd; ä, ö, ü, i – toine riäd." Lopuksi lapset opettelevat tiukalla piirtämään kirjaimet rantahiekkaan. Kotona kohta etsittiin kyniä ja opeteltiin kirjoittamaan lauluja lyydin kielellä.

Huomattakoon, että lyydin kirjoituskielissä halutaan säilyttää saksalainen ü!

MARJUKKA PATRAKKA

KIRJA

Petroskoilainen Čičiliušku-nukketeatteri esittää

Kiertueaikataulu 10.–18.11.2012

Sastamala	10.11., klo 16.00	Sylvään koulu, Ojansuunkatu 8
	Esitys: Koirien Kalevala, perustuu Mauri Kunnaksen kirjaan	
Tampere	11.11., klo 13.00	Hällä-Näyttämö, Hämeenkatu 25
	Esitys: Kun hukka vasikalla muamona oli	
	11.11., klo 16.00	Hällä-Näyttämö, Hämeenkatu 25
	Esitys: Koirien Kalevala, perustuu Mauri Kunnaksen kirjaan.	
Turku	12.11., klo 11.00	Puolalan koulu, Kauppiaskatu 14 *)
	Esitys: Koirien Kalevala, perustuu Mauri Kunnaksen kirjaan.	
Harjavalta	13.11., klo 10.00	Harjavalta-sali, Myllykatu 3 a *)
	Esitys: Koirien Kalevala, perustuu Mauri Kunnaksen kirjaan.	
Pori	13.11., klo 18.00	Kulttuuritalo, Annankatu 6
	Esitys: Koirien Kalevala, perustuu Mauri Kunnaksen kirjaan.	
Kauhajoki	14.11., klo 12.00	Kauhajoen koulukeskus, Aninkuja 3–5
	Esitys: Koirien Kalevala, perustuu Mauri Kunnaksen kirjaan.	
Jalasjärvi	14.11., klo 18.00	Nuorisotalo Wilhola, Keskustie 29
	Esitys: Koirien Kalevala, perustuu Mauri Kunnaksen kirjaan.	
Kauhava	15.11., klo 9.00	Kauhavan koulukeskus, Jylhäntie 14 *)
	Esitys: Koirien Kalevala, perustuu Mauri Kunnaksen kirjaan.	
Vaasa	15.11., klo 14.00	(esityspaikka ilmoitetaan myöhemmin *)
	Esitys: Koirien Kalevala, perustuu Mauri Kunnaksen kirjaan.	
Helsinki	16.11., klo 12.00	Itäkeskuksen koulu, Olavinlinnantie 1 *)
	Esitys: Koirien Kalevala, perustuu Mauri Kunnaksen kirjaan.	
	17.11., klo 13.00	Kulttuurien museo, Salomonkatu 15
	Esitys: Kun hukka vasikalla muamona oli. VAPAA PÄÄSY.	
	17.11., klo 16.00	Kulttuurien museo, Salomonkatu 15
	Esitys: Koirien Kalevala, perustuu Mauri Kunnaksen kirjaan.	
	VAPAA PÄÄSY	
	*) = koulunäytös	

Kiertueen esitystiedot ja lippujen hinnat ajantasaisesti osoitteesta:

www.venajaseura.com/fansi-suomi

Oikeudet muutoksiin pidätetään.

FINNO-UGRIC DESIGN DAY

20. lokakuuta 2012 klo 11–15, Kulttuurien museo, Helsinki
(Tennispalatsi, Eteläinen Rautatienkatu 8).

Aiheena etnisvaikutteisen designin eli suunnittelun haasteet ja mahdollisuudet.

- 11.00 Tilaisuuden avaus
- 11.30 Pääpuheenvuoro, Noora Niinikoski, Marimekko
- 12.00 Tauko
- 12.15 Inka Laiti, opettaja, Saamelaisalueen koulutuskeskus
- 12.35 Piret Pupart, Estonian Academy of Arts
- 12.55 Polina Kubitsa, muotisuunnittelija, Udmurtia, Venäjä
- 13.15 Lounastauko
- 13.45 Paneelikeskustelu
- 14.30 Päätöspanat

Sukukansojen ystävät ry toivottaa kaikki tervetulleiksi jatkamaan keskustelua Ravintola Villi Wäinöön (Kalevankatu 4) klo 16. Suomalais-ugrilainen konsertti järjestetään samassa tilassa yhteistyössä M. A. Castrenin seuran kanssa klo 18. Lounastarjoilun vuoksi pyydetään ilmoittautumaan sähköpostiosoitteeseen fudesignday@gmail.com tai Facebookissa.

Järjestäjät: Sukukansojen ystäväyt ry ja Suomalais-ugrialaisten kansojen nuorten liitto MAFUN.

Tervetuloa!

Sivistysseuran uutisia

Laukkurien perintö
kootaan talteen

On kulunut jo yli sata vuotta ajasta, jolloin laukkukauppa oli Suomessa vilkkaimmillaan. Kaupasta on tehty tutkimuksia ja toiminnasta tiedetään kohtalaisen paljon.

Laukkureille ei kuitenkaan ole omaa museota eikä näyttelyä missään museossa. Laukkureiden käyttämiä välineistöjä lojuu vielä talojen ullakoilla ja navettojen ylisillä. Vaarana on materiaalin katoaminen ja tuhoutuminen.

Karjalan Sivistysseura on käynnistänyt hankkeen aineiston turvaan saattamiseksi. Ensimmäisessä vaiheessa kartoitetaan, missä laukkukauppaan liittyvää aineistoa ja tarpeistoa on tallella. Kartoitettu materiaali kuvataan ja luetteloidaan.

Kartoitusvaiheen jälkeen päätetään, mikä olisi paras tapa aineiston säilyttämiseksi tuleville sukupolville. Harkittavia vaihtoehtoja ovat oma laukkukauppaan liittyvä museo tai yhteistyö jonkin olemassa olevan museon tai muun tahon kanssa. Päätökset tehdään, kun säilynyt materiaali ja tarpeisto on saatu kartoitetuksi.

Jos sinulla on tallessa laukkukauppaan liittyvää aineistoa tai kauppaan liittyviä tarinoita, ota yhteyttä Karjalan Sivistysseuran toimistoon (toimisto@karjalansivistysseura.fi) tai hanketta koordinoivaan Simo Kannelsuohon (simo.kannelsuo@pp.inet.fi, puh. 0400 891 536) ja ilmoita yhteystietosi sekä millaisesta aineistosta on kyse. Sinuun otetaan yhteyttä ja sovitaan aineiston luetteloinnista ja mahdollisesta kuvaamisesta. Tavoitteena on saada kartoitus valmiiksi ennen kesää 2013.

Kieltä, kulttuuria,
tulevaisuutta

UHTUA SEURA

www.uhtua.info

Laukunkantajat

LOKAKUU 2012

Kielitaidot ovat osa identiteettiä

Työmaalounaat ovat useinkin kohtaamisia mielenkiintoisten asioiden parissa. Eeva-Kaisa Linna inspiroitui keskustelemaan kollegoidensa Liisa Jääskeläisen sekä Anna-Kaisa Mustaparran kanssa Nyky-Venäjistä, kielten oppimisesta ja kehittämisestä sekä ihmisten oikeudesta omaan kieleensä. Kollegat ovat viehättyneet naapurimaastamme ja kokeneita Venäjän kulkijoita ja Solovetskin kävijöitä. Liisan tehtäviin Opetushallituksessa kuuluu monen muun ohessa kulttuurien tuntemuksen lisääminen. Anna-Kaisa vastaa vieraitten kielten opetuksen kehittämisestä, venäjän kielen opetuksesta ja sekä kielikylpytoiminnasta.

EKL Suomalais-ugrialaisten kansojen VI Maailmankongressi, joka järjestettiin syyskuussa Unkarin Siófokissa, nosti mielenkiintoisella tavalla keskusteluun vähemmistökansojen oikeudet äidinkieleensä kaikissa maissa. Suomessa perustuslaki määrittää näitä oikeuksia. Kansalliskielemme ovat suomi ja ruotsi. Saamelaisilla alkuperäiskansana sekä romaneilla ja muilla ryhmillä on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Viittomakieltä käyttävien tulkitsemis- ja käännösapu turvataan lailla.

LJ Nykyisessä hallitusohjelmassamme tavoitteena on luoda kansallinen kielistrategia, jossa määritellään tavoitteet ja toteutustavat kansallisen kielivarannon monipuolistamiseksi. Kehittämisessä kiinnitetään erityistä huomiota saamen, romanikielen sekä viittomakielen asemaan.

AKM Koulun ja kielen opetuksen kehittäminen ovat lähtökohtaisesti tärkeitä. Suomessa kielipesiä on käytetty romanikielen säilyttämiseksi. Romanian joukossa on vielä keski-ikäisiä ja vanhempia kielenpuhujia, joiden osaamista siirretään nuoremmille. Suomessa puhutaan kolmea eri saamen kieltä, ja myös näiden kielten taitoa edistetään kielipesätoiminnalla.

EKL Meillä on myös käytetty aika paljon kielikylpyjä ruotsin kielen sekä suomen kielen opetuksessa pienten lasten kohdalla. Hyvin tuloksia!

AKM Tutkimuksissa ei ole löytynyt mitään näyttöä sille, että siitä olisi haittaa, jos lapsi oppii kahta kieltä pienenä. Päinvastoin, siitä on näyttöä että kahden (tai useamman) kielen oppiminen nuorena edistää kieltenoppimistaitoja. Kuullessaan eri kieliä lapsi oppii äänneiden erottelua ja tuottamista. Ja toisaalta, meillä on olemassa tutkimustietoa Suomeen muuttaneista venäjänkielisistä, jotka olivat lapsena kuulleet suomea (tai karjalaa): he oppivat ääntämään paremmin ja helpommin suomea.

LJ Karjalankieliset isovanhemmat tekevät siis lapsenlap-

silleen palveluksen puhumalla vähemmistökieltänsä. Oman kielen puhumista ei pitäisi nähdä varjona menneisyydestä vaan olisi kyettävä näkemään että metakielitaidon oppiminen on rikkaus. Uuden kielen oppiminen helpottaa seuraavan kielen oppimista.

AKM Ihminen kykenee oppimaan useita kieliä mutta niiden osaamisen taso toki vaihtelee. Äidinkieli on tunteiden kieli, ja koulussa siitä kehittyä myös abstraktin ajattelun väline. Muiden kielten taito voi vaihdella suuresti riippuen opiskeluun käytetystä ajasta ja arjessa opituista taidoista. Joihinkin tarkoituksiin riittää varsin vähäinenkin kielitaito.

LJ Perheen ja suvun parissa tarvittava kielitaito voikin olla toisenlainen. Kielen käyttämisen tilanteet vaihtelevat. Nuoret käyttävät omia kieliään ennakkoluulottomasti, vaikkapa luodakseen uutta kulttuuria, kuten räppiä!

AKM Tärkeää kielille on, että niitä käytetään. Kieli voi pysyä hengissä sitkeästi niin kauan kuin sillä on yksikin puhuja, mutta kielen kehittymiselle on välttämätöntä, että sitä käytetään kaikilla sen osa-alueilla. Kieli myös kantaa historiaa ja ihmisten vaiheita mukanaan. Kielite-

teittäjiä osaa kertoa paljon: kielen perusteella voidaan vaikkapa päätellä miten ja missä on liikuttu, mistä lainattu esimerkiksi maanviljelyyn ja kauppaan liittyviä sanoja. Jos kieli menetetään, menetetään paljon historiaa.

LJ Rajan takana Karjalassa on kielten kehittämisen kannalta melko hyvät lähtökohdat: kirjallisuutta ja lehtiä toimitetaan eri kielillä, on suomen- ja karjalankielisiä radio-ohjelmia, on teatteri, joka toimii myös suomen kielellä,

Petroskoin yliopistossa karjalan kielen oppituoli ja suuri suomen kielen laitos.

EKL Karjalan tasavallan päämieheksi on juuri nimitetty Aleksandr Hudilainen, joka puhuu suomea ja on lähettänyt hyvinkin positiivisia signaaleja mitä tulee esimerkiksi vähemmistökielten asemaan Karjalassa. Tekoja odotetaan.

LJ Vähemmistökieliä osaavissa perheissä Venäjällä ei ole pelkoa siitä, että lasten venäjän kielen taito ei kehity riittävän hyvin, jos heidän kanssaan puhutaan omaa vähemmistökieltä. Venäjää puhutaan ja opetetaan kaikkialla, sen asema tieteen kielenä on ylivoimainen. Vähemmistökielet ansaitsevat tulla nähdyiksi osana kulttuuri-identiteettiä. Kulttuurien ja kielten moninaisuus on elämän rikkautta.

Tällä palstalla keskustellaan Sivistysseuraa lähellä olevista aiheista.

Karjalankieliset Vienan Karjala ja Oma Mua -lehdet Suomeen

Hyvät karjalaiset ja karjalan kieltä kunnioittavat Suomessa asuvat ihmiset!

Nyt teillä on hyvä mahdollisuus tilata karjalankieliset Vienan Karjala ja Oma Mua -sanomalehdet ja lukea niitä sekä paperi- että sähköversiona.

Vienan Karjala on varsinaiskarjalan murteella ilmestyvä kahdeksansivuinen lehti. Se julkaistaan joka toinen ja neljäs keskiviikko.

Oma Mua on livvin murteella ilmestyvä kahdeksansivuinen lehti. Se julkaistaan keskiviikkoisin.

PAPERIVERSIO

Keskiviikkona ilmestyvät lehdet toimitetaan Suomeen ja lähetetään tilaajille perjantaista alkaen. HUOM! Vienan Karjala ilmestyy joka toinen keskiviikko!

SÄHKÖINEN VERSIO

Lehden värillisen sähkö- eli pdf-version tilaaja saa ilmoittamaansa sähköpostiin keskiviikkona aamulla.

HINNAT	Paperiversio		Pdf-versio	
	6 kk	12 kk	6 kk	12 kk
Vienan Karjala	20 EUR	35 EUR	5 EUR	7 EUR
Oma Mua	40 EUR	65 EUR	7 EUR	10 EUR

Maksettaessa viestikenttään merkitään tilaajan osoitetiedot ja lehden nimi sekä versio.

PANKKIYHTEYS

FI23 1800 3600 0519 44 (Karjalan Sivistysseura)

YHTEYSTIEDOT

Tilausviesti lähetetään joko Periodika-kustantamon tai Karjalan Sivistysseuran sähköpostiin. Katso yhteystiedot alla.

Karjalan Sivistysseura

Luotsikatu 9 D
00160 Helsinki
Puh.: 09 171 414
Fax: 09 278 4765
toimisto@karjalansivistysseura.fi

Periodika-kustantamo

Karjalan tasavalta, Petroskoi, Titovin katu, 3
Puh. +7 814 2 78 03 15
Fax: +7 814 2 78 36 29
e-mail: periodika@sampo.ru